

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
KATEDRA ROZVOJOVÝCH A ENVIRONMENTÁLNÍCH STUDIÍ

ROLE MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ V MIGRACI

Bakalářská práce

Autor: Michaela Žajglová

Vedoucí práce: Lucie Macková, M.A.

Olomouc 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pod vedením paní Lucie Mackové, M.A., s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.

Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Olomouci dne 9. dubna 2018

.....

Michaela Žajglová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Lucii Mackové, M.A. za odborné vedení, všestrannou pomoc a cenné rady, které mi poskytla při vypracování mé bakalářské práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela ŽAJGLOVÁ**
Osobní číslo: **R15199**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Role mezinárodních organizací v migraci**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových a environmentálních studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce pojednává o roli mezinárodních organizací zabývajících se migrací. V práci je definován problém migrace, typy migrantů a nejčastější migrační trasy. Dále jsou rozebrány dvě nejvýznamnější mezinárodní organizace zabývající se migrací - UNHCR, The UN High Commissioner for Refugees a IOM, International Organization for Migration. Práce porovnává obě organizace, historický kontext jejich vzniku a jejich činnosti a vliv.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **10 - 15 tisíc slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

CASTLES, Stephen, HEIN DE HAAS a AND MARK J. MILLER. The age of migration: international population movements in the modern world. 5th edition. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2013.
GEIGER, Martin a Antoine PÉCOUD. International Organisations and the Politics of Migration. Journal of Ethnic and Migration Studies. 2014, (Vol. 40), 865 - 887. DOI: 10.1080/1369183X.2013.855071.
KOCH, Anne. The Politics and Discourse of Migrant Return: The Role of UNHCR and IOM in the Governance of Return. Journal of Ethnic and Migration Studies. 2014, (Vol. 40), 905 - 923. DOI: 10.1080/1369183X.2013.855071.
MAVROUDI, Elizabeth a Caroline NAGEL. Global Migration: Patterns, Processes, and Politics. New York: Routledge, 2016.

Vedoucí bakalářské práce: **Lucie Macková, M.A.**
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání bakalářské práce: **27. ledna 2017**
Termín odevzdání bakalářské práce: **13. dubna 2018**

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 27. dubna 2017

ABSTRAKT

Bakalářská práce pojednává o roli mezinárodních organizací zabývajících se migrací. Cílem práce analýza role mezinárodních organizací v problematice migrace, srovnání dvou hlavních organizací zabývajících se migrací, analýza nástrojů, kterými organizace eliminují migraci, a některé jejich projekty přispívající zjednodušení životů migrujících osob. V práci je definováno základní názvosloví týkající se migrace, a to problém migrace, typy migrujících osob, migrační průmysl a migrační trendy. Dále jsou rozebrány dvě nejvýznamnější mezinárodní organizace zabývající se migrací – UNHCR, The UN High Commissioner for Refugees a IOM, International Organization for Migration. Je zde zmíněn historický vývoj obou organizací, jejich struktura a funkce, ale také vliv na migrující osoby. Důležitou součástí je i způsob, jakým obě organizace spolupracují, navzdory tomu, že se jedná o konkurenční instituce.

KLÍČOVÁ SLOVA

Migrace, mezinárodní organizace, nevládní organizace, UNHCR, IOM

ABSTRACT

Bachelor thesis deals with the role of international organizations dealing which work in the field of migration. The aim of the thesis is to analyze the role of international organizations in migration issues, to compare the two main organizations dealing with migration, to analyze the tools by which organizations eliminate migration, and some of their projects contributing to simplifying the lives of migrants. The thesis defines basic terms about migration, , types of migrants, migration industry and migration trends. Two major international organizations dealing with migration - UNHCR, The UN High Commissioner for Refugees and IOM, International Organization for Migration, are mentioned here. There is mentioned the historical development of both organizations, their structure and functions, but also the impact on migrants. An important part is the way the two organizations work together, despite the fact that they are competing institutions.

KEY WORDS

Migration, international organization, UNHCR, IOM, NGOs

Seznam zkratek

AVRR	Assisted Voluntary Return and Reintegration
CoM	Committee of Migration
CoNGO	Konference nevládních organizací
ECO	Úřad pro etiku a chování
ECOSOC	Ekonomická a sociální rada OSN
ECHO	European Civil Protection and Humanitarian Aid Operation
EU	Evropská Unie
GFMD	Global Forum for Migration and Development
GMDAC	Global Migration Data Analysis Centre
ICEM	Mezivládní výbor pro evropskou migraci
ICMPD	International Centre for Migration Policy Development
IDPs	Internally Displaced Persons/People
IOM	International Organization for Migration
IOs	International Organizations
IRO	International Refugee Organization
NNO	Nevládní nezisková organizace
OSN	Organizace spojených národů
PAVE	Protect and Assist Vulnerable and Exploited Migrant Workers in Middle East and North Africa
UNDP	United Nations Development Programme
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	Dětský fond Organizace spojených národů
UNRRA	United Nations Relief and Rehabilitation Administration
WFP	World Food Programme

Seznam obrázků

Obr. 1 Počet mezinárodních migrantů za roky 2000 a 2015

Seznam tabulek

Tab. 1 Agentury spolupracující s UNHCR na ochraně uprchlíků

Tab. 2 Struktura IOM

Obsah

ÚVOD	1
1. Cíle a metody práce	2
2. Migrace	3
2.1 Migranti	3
2.2 Uprchlíci a žadatelé o azyl.....	4
2.3 Ostatní kategorie.....	5
2.4 Mezinárodní migrace v globálním vládnutí.....	6
2.5 Trendy v mezinárodní migraci	7
3. Role mezinárodních organizací v migrační politice	10
3.1 Mezinárodní organizace v migrační politice: historický kontext	11
3.2 Kdo je zodpovědný za ochranu uprchlíků?	13
3.3 Nevládní organizace a jejich role	14
3.4 NGO Committee for Migration	15
3.5 Spolupráce nevládních organizací a UNHCR	15
4. Mezinárodní organizace pro migraci	18
4.1 Struktura IOM.....	20
4.2 Jak pracují jednotlivé orgány IOM?	22
4.3 Projekty IOM.....	24
4.4 Vliv IOM	25
5. Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky	27
5.1 Struktura UNHCR	28
5.2 Role Vysokého komisaře UNHCR.....	29
5.3 Projekty UNHCR.....	29
5.4 Vliv UNHCR	31
6. Spolupráce mezi IOM a UNHCR	33
ZÁVĚR	36
Použitá literatura	38

ÚVOD

Od roku 2015, kdy vyvrcholila největší uprchlická krize od druhé světové války v Evropě, konkrétně tedy v oblasti Řecka a Itálie¹, se stalo téma migrace a uprchlictví velice aktuálním. (*Evropská komise, 2016*) Média se plní spekulativními články o tom, jak do Evropy míří tisíce legálních či neregulérních migrantů. Právě v době, kdy vypukne taková krize, musí mezinárodní organizace a vlády jednotlivých států posílit svůj vliv a začít jednat². A z důvodu aktuálnosti jsem se rozhodla psát závěrečnou práci na toto téma.

Cílem práce je rozbor role mezinárodních organizací v migraci, srovnání jejich činností, a analyzování jakými nástroji organizace eliminují migraci. K rozboru jsem si vybrala hlavní organizace, a to International Organization for Migration a United Nations High Commissioner for Refugees. Zmiňuji historický vývoj organizací, jejich základní aktivity a projekty na podporu migrace. Na základě odborných článků analyzuji, jakým způsobem se podílejí na ochraně migrantů a jejich práv, jak spolu organizace spolupracovaly v minulosti a jak spolupracují dnes.

Ve své bakalářské práci nejprve objasňuji základní pojmy týkající se migrace, kdo je migrant, co je migrační průmysl, jaké jsou migrační trendy, ale také druhy migrace a typy migrujících osob podle mandátů organizací IOM (Mezinárodní organizace pro migraci) a UNHCR (Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky). V práci je zmíněn i vliv neziskových nevládních organizací, spolupráce nevládních organizací, a také je zde zmíněna jedna z nevládních organizací zabývajících se migrací, konkrétně NGO Committee for Migration.

Co se týče pramenů mé bakalářské práce, jejich podstatná část je dostupná v elektronické podobě na internetu. Mnoho důležitých poznatků je použito z oficiálních webových stránek výše zmíněných organizací. Tištěné knižní publikace byly použity pouze pro obecná témata týkající se migrace.

¹ Naprostá většina uprchlíků mířících do Evropy se chce dostat např. do Německa nebo Švédska, což činí problémy i státům, kterými uprchlíci pouze procházejí, jako např. Chorvatsko, Maďarsko, Rakousko či Slovinsko. (*Evropská komise, 2016*)

² Na základě Deklarace pro uprchlíky a migranty, která byla ustanovena roku 2016 Valným shromážděním OSN, je jednání států a vlád v oblasti uprchlictví ošetřeno v tzv. Global compact on refugees. (*UN, 2018*)

1. Cíle a metody práce

Tato bakalářská práce se zaměřuje na analyzování role mezinárodních organizací v migraci. Hlavním aktéry práce jsou dvě klíčové organizace, a to UNHCR a IOM, tj. United Nations High Commissioner (Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky) a International Organization for Migration (Mezinárodní organizace pro migraci).

Cílem práce je rozbor role mezinárodních organizací v migraci, srovnání jejich činností, a analyzování jakými nástroji organizace eliminují migraci. K rozboru jsem si vybrala hlavní organizace, a to International Organization for Migration a United Nations High Commissioner for Refugees. Zmiňuji historický vývoj organizací, jejich základní aktivity a projekty podporující a usnadňující začlenění migrantů do běžného života. Díky odborným publikacím dostupným na oficiálních webových stránkách jednotlivých organizací, ale také díky článkům odborníků na migraci, analyzuji, jakým způsobem se podílejí na ochraně migrantů a jejich práv, jak spolu organizace spolupracovaly v minulosti a jak spolupracují dnes.

Vzhledem k charakteru práce byla zvolena rešeršně-kompilačně komparativní metoda. Rešerše je založena na sběru relevantních dat a informací z knižních publikací, odborných článků prostřednictvím databáze elektronických informačních zdrojů a relevantních zpráv mezinárodních organizací. (*Zeman, 2013*) Získané informace byly následně analyzovány a syntetizovány. Kompilací se rozumí vědecká či odborná práce, která vznikla parafrázováním poznatků autora. Cílem rozboru neboli analýzy je zjištění vzájemných vztahů mezi prvky, jevy. (*Dobšíková, 2014*)

2. Migrace

Akademický slovník cizích slov definuje migraci za prvé jako změnu sídliště skupin obyvatelstva a obecně přemísťování, a to obyvatelstva, pracovních sil, přelévání kapitálu v souvislosti s jeho výnosnějším investováním; dále také stěhování rostlin a živočichů na nová stanoviště, a v neposlední řadě je migrace popisována jako přenos genů mezi populacemi prostřednictvím jedinců, kteří přecházejí z jedné populace do druhé. Dále slovník specifikuje pojem migrant jako osobu stěhující se, popřípadě prchající z určitých důvodů z jiné země. (Kraus, 2005) Na druhou stranu Encyklopedie rozvojových studií definuje migraci jako prostorové přemísťování osob (zpravidla) přes administrativní hranice, které je spojeno se změnou místa bydliště, ať už na kratší dobu, nebo natrvalo. (Dušková et al., 2011)

Autoři Encyklopedie rozvojových studií se domnívají, že „na migraci lze nahlížet z hlediska prostorového, časového, motivačního a početního či z hlediska dobrovolnosti, s jakou je migrace uskutečňována. Prostorově se rozlišuje migrace vnitřní (v rámci jednoho státu) a mezinárodní (jsou překročeny administrativní hranice země).“ (Dušková et al., 2011, 154)

Migraci je možné posuzovat z hlediska pohybu, a to na emigraci (vystěhování se ze země) a imigraci (nastěhování se do země). V rámci globálního měřítka se rozlišují migrační směry sever-jih, jih-sever a směry v rámci obou oblastí. Dále se migrace posuzuje např. podle typologie na stálou (trvalou migraci), pracovní migraci, přesuny uprchlíků a ilegální migraci. (Ocásková, 2006)

2.1 Migranti

Migranty jsou ty osoby, které pobývají mimo zemi svého původu déle, než jeden rok, nezohledňují se přitom důvody, kvůli kterým došlo k odchodu ze země. Za migranty nejsou tedy považováni turisté nebo např. osoby na pracovních cestách. Termínem migrant jsou označovány i sezónní pracovní migranti. (Jarolímová, 2015)

Migranti se nestěhují kvůli bezprostřednímu nebezpečí, pronásledování nebo smrti, ale hlavně proto, že chtějí zlepšit svůj život nalezením nové práce, kvalitnějšího vzdělání, nebo se pouze chtějí setkat s rodinou. (IOM, 2018) Na rozdíl od uprchlíků, kteří se nemohou bezpečně vrátit domů, migranti takovou překážku nemají. Pokud se rozhodnou vrátit domů, budou nadále pod ochranou své vlády. Zatímco migranti jsou chráněni imigračními zákony a procesy

své vlastní země, rozhodnutí ohledně uprchlíků jsou stanovována na základě norem azylového systému, které jsou vymezeny ve vnitrostátních právních předpisech a mezinárodním právem. UNHCR pomáhá zemím s vypořádáváním se s jejich odpovědností vůči uprchlíkům. (Ocásková, 2006)

Na základě svého ustanovení, IOM přispívá k lepšímu srovnávání se s operačními výzvami spojenými s migrací, porozumění migraci a ustálení ekonomického a sociálního rozvoje díky migraci a práce na zefektivnění respektu vůči lidské odlišnosti a kvalitního života migrantů. Obecný zájem UNHCR v oblasti migrace vychází z poznání, že mohou existovat vazby mezi nedobrovolným vyhoštěním a jinými druhy pohybu lidí. (UNHCR, 1997)

2.2 Uprchlíci a žadatelé o azyl

Uprchlíci oproti migrantům jsou osoby, které uprchly kvůli ozbrojenému konfliktu nebo pronásledování a jejichž situace je často tak nebezpečná a neúnosná, že překračují národní hranice, hledají bezpečnost v blízkých zemích. Stávají se tak mezinárodně uznávanými azylanty s přístupem k pomoci od států, UNHCR a od dalších organizací. Jsou uznáni právě proto, že je pro ně příliš nebezpečné, aby se vrátili domů, a potřebují útočiště jinde. Jedná se o osoby, u nichž popření azylu má potenciálně smrtící následky. (UNHCR, 2015)

V roce 1993 vydalo Ministerstvo zahraničních věcí sdělení³, že 28. 7. 1951 byla v Ženevě přijata Úmluva o právním postavení uprchlíků, a následně 31. 1. 1967 v New Yorku byl přijat Protokol týkající se právního postavení uprchlíků. (Poslanecká sněmovna, 2018) V Úmluvě o právním postavení uprchlíků je uprchlík definován jako osoba, která se nachází mimo svou vlast, a má obavy z pronásledování z rasových, náboženských nebo národnostních důvodů, ale také z toho důvodu, že přísluší k určitým společenským vrstvám nebo politickým názorům. Status uprchlíka platí také pro osoby bez státní příslušnosti, které jsou mimo svou zemi, kvůli obavám z pronásledování z rasových, náboženských či národnostních důvodů. (OSN, 1993)

Vzhledem ke statutu jeho činnosti a následného rozhodnutí Valného shromáždění OSN, je UNHCR povinna poskytnout mezinárodní ochranu a humanitární asistenci uprchlíkům stejně jako podporovat trvalá řešení jejich problémů. Následuje žádost Valného shromáždění a její schválení mezinárodní komunitou. Zahrnuje všechny osoby mimo jejich zemi původu z důvodu

³ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č 208/1993 Sb.

obávaného pronásledování, ozbrojeného útoku, obecného násilí, cizí agrese z důvodů, které vážně omezily veřejnost a jako důsledek vyžadují mezinárodní ochranu. (*UNHCR, 1997*)

Zatímco migranti jsou chráněni imigračními zákony a procesy své vlastní země, rozhodnutí ohledně uprchlíků jsou stanovována na základě norem azylového systému, které jsou vymezeny ve vnitrostátních právních předpisech a mezinárodním právem. UNHCR pomáhá zemím s vypořádáváním se s jejich odpovědností vůči uprchlíkům. (*UNHCR, 2015*)

Termínem žadatel o azyl je označován jedinec, jehož uprchlický status nebyl doposud rozhodnutý autoritami, ale jehož nárok na poskytnutí jej/ji opravňuje k obdržení určitého ochranného statutu, který je určen prostřednictvím úplných a spravedlivých postupů. (*UNHCR, 1997*) Dále také odkazuje na rozsáhlý příliv různorodých skupin, díky kterým je určení individuálního uprchlického statusu nepraktické. UNHCR je povinna podporovat právo všech uprchlíků, ať už individuálně, nebo jako součást hromadných přesunů, usilovat o azyl a využívat jich alespoň na pravidelné bázi do té doby, než se najde řešení shodující se se základními humanitárními standardy zacházení. IOM a UNHCR jsou ochotny podporovat státy za určitých podmínek, v jejich snaze o dobrovolné navrácení azylantů do jejich rodné země. (*UNHCR, 1997*)

2.3 Ostatní kategorie

Povinností UNHCR vůči navráceným osobám je zajištění bezpečných a důstojných podmínek pro návrat a poskytnutí asistence při cestě do země původu. Doba trvání a rozsah aktivit organizace ve prospěch uprchlíků jsou limitovány a mění se podle specifikací jednotlivých dobrovolných repatriací. Je určena mezinárodní komunitou ustanovenou UNHCR, která má legitimní zájem na důvodech návratu.

IOM má zodpovědnost za poskytování služeb migrantům v případě dobrovolného návratu. Co se týká dalších skupin navrácených osob, IOM je vázána k dodržení úspěšné reintegraci osob vracejících se do země, ať už ze sociálního, či ekonomického hlediska tak, aby byla osoba schopna plně zařadit na trh práce v zemi původu. Organizace UNHCR a IOM spolu kooperují tak, aby zajistily asistenci při návratu všech osob, které o to mají zájem. (*UNHCR, 1997*)

Vnitřně vysídlené osoby⁴ jsou lidé, kterým bylo zakázáno vrátit se do svých domovů z důvodu ozbrojeného konfliktu, všudypřítomného násilí, přírodních katastrof nebo porušování lidských práv, a kteří zůstali uvnitř své země. (UNHCR, 1997)

Každá z vysídlených osob by měla zůstat chráněna vlastním státem, i když právě on je důvodem vnitřního vysídlení. Evropská komise pro humanitární pomoc a civilní ochranu⁵, Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, Mezinárodní organizace pro migraci, Český červený kříž, ale také některé nevládní organizace pracují na zlepšování podmínek pro vnitřně vysídlené osoby. (Martináková, 2017)

V případě dotčení místního obyvatelstva, se UNHCR a IOM zaměřují na přímo zasažené skupiny lidí, žijící v oblastech ovlivněných přílivem migrantů, populací vracejících se zpět, nebo vnitřně vysídlených osob. UNHCR a IOM koordinují každou ze skupin, aby zajistily komplexnost aktivit pro místní obyvatelstvo zasažené tímto jevem. (UNHCR, 1997)

2.4 Mezinárodní migrace v globálním vládnutí⁶

Globalizace má velký vliv na migraci. Rozvoj národní společnosti zapříčinil vznik nových otázek a problémů a narušil dříve odlišné sféry autorit a rozhodování. Výsledkem je, že autoritativní rozhodování o politikách je stále více koncipováno jako globální správa. (Castles, 2003)

Fragmentace síly a autorit, které vyústily z globalizace, typicky vyžadují různé úrovně vlády. Tato vládnutí by měla komunikovat s ostatními organizacemi a institucemi, ať už se soukromými, či veřejnými, místními, či zahraničními, aby dosáhly stanovených cílů. Důležitou součástí globální vlády je značná expanze regionálních procesů zaměřených na mezinárodní migraci. (Castles, 2003)

Do nedávna nebyla mezinárodní migrace vládou považována za ústřední politický problém. Migranti byli spíše rozděleni do kategorií jako trvalí osadníci, zahraniční pracovníci nebo uprchlíci. Tito uprchlíci byli rozdělováni pověřenými orgány jako např. imigračními odděleními, úřady práce, cizineckou policií, orgány sociálního zabezpečení a ministerstvy vzdělání. (Castles, 2003)

⁴ Vnitřně vysídlené osoby (Internally Displaced Persons/People)

⁵ Evropská komise pro humanitární pomoc a civilní ochranu (European Civil Protection and Humanitarian Aid Operation)

⁶ Globální vládnutí neboli global governance je zapříčiněno neoliberálními změnami paradigmat v mezinárodních politických a ekonomických vztazích. Privilegování kapitálu a tržních mechanismů nad státními orgány vytvořilo mezery ve správě, které povzbudily aktéry ze soukromé a občanské společnosti k tomu, aby převzaly autoritativní roli, které byly dříve považovány za oblast působnosti státu. (Jang, 2016)

Vysoká pozornost byla v osmdesátých letech dvacátého století věnována mezinárodní migraci. Např. když země Evropské unie odstranily své vnitřní hranice⁷, začaly se více zajímat o posilování vnějších hranic, aby zabránily přílivu migrantů z jihu a východu. (*Castles, 2003*)

2.5 Trendy v mezinárodní migraci

Ačkoliv jsou cesty lidské migrace od konce druhé světové války složité, lze v nich rozpoznat určité trendy. Příčin migrace lidí je mnoho. Např. rozvoj poválečné ekonomiky, která vylákala dělníky ze zemí svého původu; zuřící válka v jejich vlasti; příliš malé území pro rostoucí počet obyvatelstva, přirozeně se šířící na území méně obydlená – kolonizace; hladomor či přírodní katastrofa. Tyto a mnohé další pohyby lidstva mění vizuál dnešního světa, jejichž zásluhou vzniká multikulturní společnost. „Obecně lze říci, že čím závažnější je příčina, tím větší a rychlejší je přesun obyvatelstva. Dochází i k dobrovolným migracím, v nichž si lidé sami zvolí vykořenění a jdou hledat štěstí někam jinam.“ (*King, 2007*)

Pozadí migrace lidstva tvoří státní hranice, dopravní systémy, národní státy, imigrační zákony či ostatní vládní instituce. Tyto mechanismy se neuplatňují v případě ilegální migrace, protože jedinci, kteří se chtějí vyhnout běžným imigračním kanálům, hranice nerespektují. (*Demografie, 2014*)

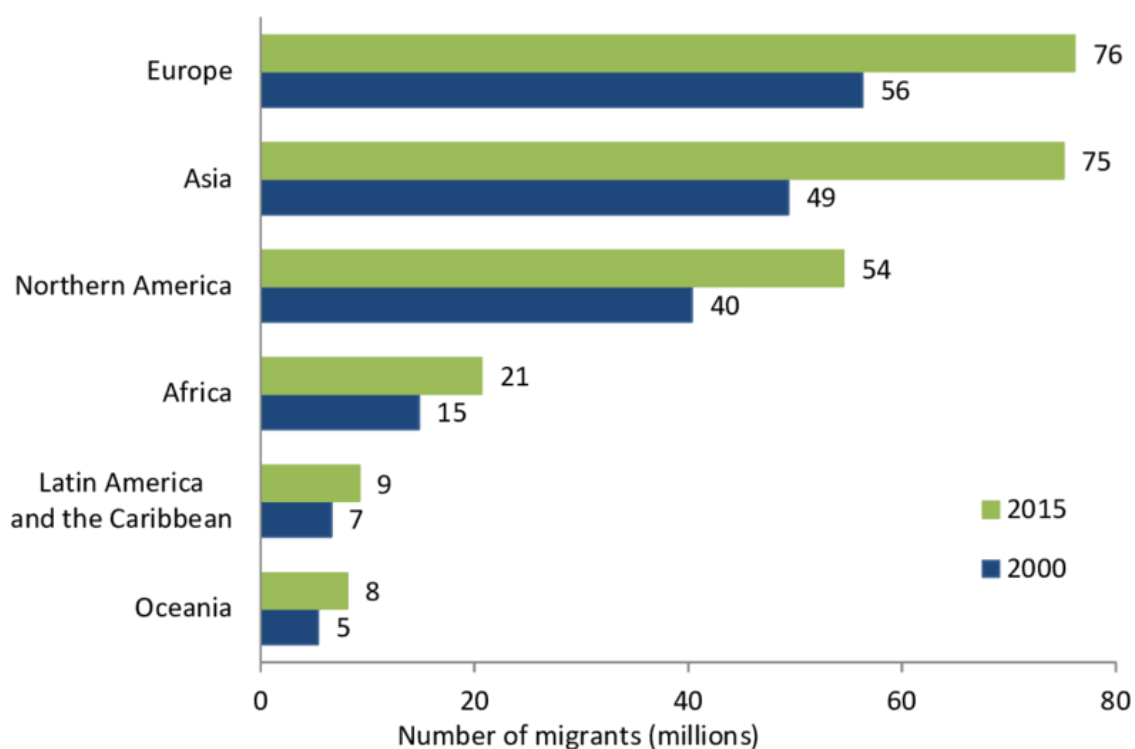
Po doznění druhé světové války následovalo poklidné třicetileté období s ekonomicky motivovanou migrací. Lidé odcházeli, aby našli nový domov pro sebe i svoji rodinu. Nejprve se přesouvali do průmyslovějších zemí (např. Švýcarsko, Německo) za práci, později se např. Severoafričané stěhovali do Francie, obyvatelé z Karibiku do Británie a obyvatelé Indonésie do Nizozemí. Jednalo se tedy o obyvatele kolonií předválečných impérií stěhujících se do „mateřských“ zemí. (*King, 2007*) Vlády Kanady, Austrálie a Nového Zélandu se rozhodly otevřít své hranice pro britské obyvatele, následně i obyvatele ostatních evropských zemí. Společným znakem těchto přesunů byla úmyslnost. Lidé úmyslně migrovali do zemí, které nabízely více pracovních míst, větší ekonomickou stabilitu a možnost začátku kvalitnějšího života.

⁷ Postupně od roku 1995, kdy vstoupila v platnost Shengenská dohoda, začaly země Evropské unie otevírat své vnitřní hranice, čímž umožnily volné cestování po těchto zemích bez pasových kontrol. Jako první byly otevřeny hranice sedmi zemí, a to Belgie, Francie, Lucemburska, Německo, Nizozemska, Portugalska a Španělska. (*Evropa, 2018*)

Se zvýšením počtu osob na světě, se zvýšil i počet mezinárodních migrantů, který za posledních 15 let rapidně vzrostl, a v roce 2015 dosáhl 244 milionů, což je více než v roce 2010, kdy byl počet 222 mil, nebo mezi lety 2000 a 2005, kdy číslo dosahovalo 173 mil. (UN, 2015)

Země s vysokými příjmy (High income countries) přijímají více než 2/3 mezinárodních migrantů. V roce 2015 žilo v zemích s vysokým příjmem 71 % všech mezinárodních migrantů, což se rovná číslu 173 mil. Z těchto 173 mil, 124 mil migrantů žilo v zemích OECD s vysokým příjmem, zatímco 49 mil se nacházelo v dalších zemích s vysokým příjmem OECD. (UN, 2015)

Téměř 2/3 všech mezinárodních migrantů žije v Evropě či Asii. V roce 2015, 76 mil mezinárodních migrantů přebývalo v Evropě, v porovnání s Asií, kde přebývalo 75 mil. Severní Amerika přijala třetí největší počet mezinárodních migrantů (54 mil), následovala Afrika (21 mil), Latinská Amerika, Karibik (9 mil) a Oceánie (8 mil). (UN, 2015)

Obr. 1 Počet mezinárodních migrantů za roky 2000 a 2015. (Research Gate, 2016)⁸

Mezi roky 2000 a 2015 v Asii přibylo více mezinárodních migrantů než v jakékoli jiné oblasti. Evropa byla druhou největší oblastí s mezinárodní migrací. (UN, 2015)

⁸ Number of international migrants by major area of destination, 2000 and 2015. Research Gate [online]. 2016 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/figure/Number-of-international-migrants-by-major-area-of-destination-2000-and-2015_fig1_307917913

Trendem v migraci se stává i takzvaný migrační průmysl⁹ je jednou z příčin, proč migrační politiky často neplní svoji funkci. Banky se stávají součástí migračního průmyslu díky transferu remitencí. Samotní migrační agenti jsou spojeni s migrujícími komunitami a pomáhají svým společníkům, ať už dobrovolně, nebo v rámci částečného úvazku. Obchodníci, kněží, učitelé a další představitelé komunit často přejímají tyto role. Ostatní se snaží vydělávat na vykořisťování migrantů nebo žadatelů o azyl tím, že jim účtují vysoké poplatky za neexistující zaměstnání. (*Spener, 2009*)

Migrační průmysl je nezadržitelně se rozvíjející aspekt dnešní společnosti a nadnárodních vazeb, které jsou součástí migrační politiky. Ačkoliv je to počáteční příčina, pokud se jednou migrace vymkne kontrole, různé potřeby pro speciální služby porostou. I pokud vláda zavede nábor pracovních sil, zřídka poskytují veškerou potřebnou infrastrukturu. V případě spontánních či nelegálních mobilit, je poptávka po agentech nebo makléřích velice vítána. Je zde široká nabídka podnikatelských možností, které jsou vhodné pro všechny, migranty i ne-migranty. Role agentů a makléřů je velkým přínosem: bez nich by pouze zlomek migrantů měl dostatečné informace pro svoji migraci. (*Garapich, 2008*)

Časem by se migrační průmysl mohl stát podpůrným faktorem pro migrační pohyb. Pokud se dotyčná vláda rozhodne omezit migraci, může se dostat do obtíží. Agenti i vlády mají v zájmu, aby migrování bylo kontinuální a organizované. (*Spener, 2009*)

⁹ S pojmem migrační průmysl souvisí také teorie institucí (tzv. institutional theory). V případě, že se rozšíří mezinárodní migrace, vznikají soukromé instituce a dobrovolnické organizace, které uspokojují poptávku vytvořenou nerovnováhou mezi velkým počtem lidí usilujícím o vstup do bohatších zemí a omezeným počtem imigračních víz. Tato nerovnováha a překážky bránící lidem vstup do země vytvářejí pro podnikatele a instituce lukrativní ekonomické příležitosti, které se podporují mezinárodní migrací za účelem zisku, čímž vzniká černý trh v migraci. Vzhledem k tomu, že tento nezákonný trh vytváří podmínky vedoucí k vykořisťování a viktimizaci, v rozvinutých zemích vznikají i dobrovolné humanitární organizace s cílem prosazovat práva a zlepšit zacházení s legálními i nelegálními migranty. (*Massey et al., 1993*)

3. Role mezinárodních organizací v migrační politice

V době, kdy ještě jasněji vidíme vliv politických, ekonomických, sociálních a humanitárních faktorů na národním rozvoji a mezinárodních vztazích, roste také povědomí o tom, že migrace je záležitostí mezinárodního zájmu pro zlepšení hospodářského růstu a politické stability. Řádná migrace plánovaná na mezinárodní úrovni nemůže vyřešit napětí, které vzniká v důsledku přelidnění na určitém místě, ať už je to situace z hospodářských důvodů, jako v jižní Evropě, nebo z politického či ideologického nesouhlasu, jako u náboženských hnutí. (*Andrijasevic, Walters, 2010*)

V posledních dvou desetiletích došlo k významným změnám ve způsobu, jakým se mezinárodní organizace zabývají migrací. Zatímco státní suverenita zůstává stěžejním bodem migrační politiky, organizace stále více rozvíjejí své představy o tom, jak by měly být řízeny přeshraniční pohyby lidí, a v některých případech se také staly důležitými aktéry v navrhování a implementování migrační politiky. Analýza role a funkce mezinárodních organizací stále zůstává vzácná, mimo jiné jsou zde značné pochyby týkající se jak aktuálního vlivu, politického kontextu v jakém se pohybují, tak výstupu jejich iniciativ. Podle zastánců by zapojení mezinárodních organizací umožnilo větší mezinárodní spolupráci a rozvinutí politik vedoucích k větší pozornosti pro lidská práva. (*Andrijasevic, Walters, 2010*)

Jedny z hlavních trendů vystihujících poslední dvě desetiletí jsou regionalizace a internacionalizace migrační politiky. Na regionální úrovni je Evropa znepokojena postupným zpracováním migračního režimu Evropské unie, spojeného se vzrůstající spoluprací sousedních států. Stejný regionální proces byl zaveden i v dalších světových regionech. (*Weinar, 2011*)

Zájem mezinárodních organizací o migraci není žádnou novinkou, a proto tento regionální a mezinárodní rozvoj vytvořil ideální podmínky pro organizace k podpoření států v jejich úsilí založit politiku zaměřenou na konzultace a kooperaci. IOs tudíž byly schopny zesílit své role a aktivity v oblasti migrace, což zahrnuje zejména značný růst některých agentur, jako Mezinárodní Organizace pro Migraci, založení nových organizací (např. Mezinárodní Centrum pro rozvoj migrační politiky, ICMPD v roce 1993), a také vytvoření nových vzorů spolupráce mezi agenturami, jako např. Global Migration Group (GMG) založené roku 2006.

Aktuální role a aktivity mezinárodních organizací v migrační politice zůstávají bez potřebných výzkumů a analýz, nicméně je zde mnoho příležitostí pro rozvoj role institucí Evropské unie, avšak neexistuje porovnání s mezinárodními institucemi. (*Geiger, Pécouid, 2014*)

IOs jsou bohužel často kritizovány za to, že dělají pouze věci, kterými jsou pověřeny, respektive věci, které mají v mandátu. Mezi tyto věci patří: řešit problémy a podporovat kooperaci mezi státy, eliminovat vznik válek nebo konfliktů. Je běžné kritizovat jednotlivé státy za to, že dělají nevhodnou a neúspěšnou migrační politiku, ale stejná kritika by měla být vztažena právě i na mezinárodní organizace. (*Geiger, Pécoud, 2014*)

Ve článku autorů Rutvica Andrijasevic a William Walters z roku 2010 bylo zmíněno, že i přesto, že IOM se stala velkým operátorem v oblasti mezinárodních hranic a řízení migrace, existuje velmi málo akademických výzkumů a analýz, jak již bylo zmíněno i výše v této akademické práci. (*Andrijasevic a Walters, 2010*) Migrační odborníci běžně používají materiály IOM jako podklady pro další výzkumy a politické programy, ale jen zřídka to byl podnět pro kritiku.

V případě UNHCR je to nepatrně odlišné. Organizace byla předmětem mnohem více výzkumů, ať už z historického hlediska, nebo z pohledu politického, právního či humanitárního. Lze si všimnout, že i když je UNHCR pravidelně kritizována za to, že nezabezpečila ochranu uprchlíků a zradila počáteční myšlenku svého vzniku tváří v tvář politickému tlaku vyvíjenému rozvinutými přijímajícími státy, toto je obvykle interpretováno jako výzva vyplývající z prostředí, ve kterém UNHCR pracuje, a nikoliv od samotného UNHCR. (*Geiger, Pécoud, 2014*)

Teorie režimů má tendence přirovnávat mezinárodní organizace k tzv. black boxes, které tvoří pilíře v mezinárodní spolupráci. Problém tedy není služba poskytovaná IOs, nebo projekty, které provádějí v praxi, ale spíše jejich funkce jako fóra pro státy k dosažení mnohostranných dohod. Jedna může vybudovat relativně stabilní uprchlický režim, ve kterém hraje velkou roli UNHCR, druhá může v budoucnu diskutovat vztah mezi IOs jako podřadný, vztah mezi jednotlivými státy, i když ve skutečnosti IOs slouží spíše jako vykonavatelé instrukcí států. (*Geiger, Pécoud, 2014*)

3.1 Mezinárodní organizace v migrační politice: historický kontext

Během období po Studené válce byly zaznamenány změny ve vztahu mezinárodních organizací a migrační politiky. Objevily se minimálně dvě propojené situace: 1. konec tzv. východo-západního¹⁰ konfliktu zvýšilo naděje na objev konsensu o některých nadnárodních otázkách; 2. hledání těchto nových mechanismů současně způsobilo obavy, které spočívaly v

¹⁰ East-West conflict

deformaci státních vlivů a schopností ve světě, který byl postupně chápán jako globální vesnice. (Wilkinson, 2005)

Pád komunistických států spolu s pronikáním kapitalismu a zintenzivněním deregulace trhu vytvořilo prostředí, v němž je svrchovanost vnímána jako ohrožená, a proto se hledalo řešení krize národního státu a nových způsobů globálního řízení, což motivovalo mimo jiné k vytvoření Komunity pro globální správu (Commission on Global Governance) v roce 1995. (Wilkinson, 2005)

Mezinárodní migrace byla jedním z problémů, který byl příkladem těchto mechanismů. Politikové i analytici je pochopili, jako destabilizující faktor pro státy a společnost. Masivní migrace z východu Evropy na západ, či proudy uprchlíků z Balkánu, ukázaly, jaké bezpečnostní výzvy mohou přinést migrace a uprchlické krize. (Wilkinson, 2005)

Tzv. nové typy migrace se objevily v akademických a politických rozmluvách, včetně obchodování s lidmi, rolí pašeráků při napomáhání nepravdělné migraci, nebo dopadu klimatických změn jako faktorech nedobrovolné migrace. Tyto pojmy se spojily s obavami o vnímání migrace či uprchlické krize a v debatách o schopnosti státu řídit či kontrolovat migraci. (Geiger, Pécoud, 2010)

Společnou charakteristikou několika mezinárodních organizací v oboru migrace je jejich nedostatek referencí jakéhokoli druhu odvolávajících se na normativního rámce nebo ochranné mandáty. Zatímco práce UNHCR se opírá o normy obsažené v Ženevské úmluvě, a celý systém OSN je založen na Všeobecné deklaraci lidských práv (a všech nástrojů lidských práv, která vychází z toho), agentury, jako je IOM, ICMPD¹¹ nebo Frontex¹², nejsou zavázané smlouvami. Jsou pouze odpovědné svým členským státům. IOM je pro to pravidelně kritizována, zejména v kontextu jejích konkurenčních vztahů s UNHCR (což je naopak vnímáno jako příliš založené na právech). Pravdou zůstává, že migrační management je někdy používán státy, které se chtějí vyhnout povinnosti vyplývající z mezinárodního práva. (Geiger, Pécoud, 2010)

¹¹ International Centre for Migration Policy Development

¹² Evropská pohraniční a pobřežní stráž

3.2 Kdo je zodpovědný za ochranu uprchlíků?

Za ochranu uprchlíků jsou primárně zodpovědné jednotlivé státy, které podepsaly úmluvu z roku 1951¹³, a jsou ze zákona povinny chránit uprchlíky podle podmínek stanovených v úmluvě. (OSN, 2015) Vyžadují, aby tyto podmínky uplatňovaly bez diskriminace na základě rasy, náboženství nebo země původu a respektovaly základní zásady ochrany, jako je asistence při návratu do země nebo nevyhoštění ze země. „Smluvní státy se zavazují zacházet s uprchlíky žijícími na jejich území alespoň stejným způsobem jako se svými vlastními občany ve všech otázkách, které se týkají svobody náboženství, jakož i svobody náboženské výchovy jejich dětí. Smluvní státy budou jednat s uprchlíky stejným způsobem jako s ostatními cizinci s výjimkou případů, kdy tato úmluva obsahuje ustanovení pro uprchlíky výhodnější. Žádné ustanovení obsažené v této úmluvě nemůže zabránit smluvnímu státu v případě války nebo za jiných závažných a výjimečných okolností, aby neučinil vůči určité osobě dočasná opatření, která považuje za nezbytná pro státní bezpečnost, dokud tento smluvní stát nerozhodne, že tato osoba je skutečně uprchlíkem.“ (OSN, 1993) Když nastane krizová situace, musí jednotlivé státy spolupracovat, aby vyřešily příčinu uprchlického toku a sdílely odpovědnost za jejich ochranu.

Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky je nepolitická humanitární agentura, jejímž mandátem je poskytovat mezinárodní ochranu uprchlíkům a podporovat trvalá řešení jejich problémů za pomoci spolupráce s vládami a soukromými organizacemi. (OSN, 2015)

Zatímco UNHCR je jedinou agenturou OSN věnovanou výhradně ochraně uprchlíků, často ji doplňují i další agentury OSN, které jsou zmíněné v tabulce č. 1.

¹³ Úmluva o právním postavení uprchlíků.

Název agentury	Anglická zkratka	Role
Světový potravinový program	WFP	Hlavní dodavatel potravinové pomoci
Dětský fond OSN	UNICEF	Pomáhá vládám s programy zaměřujícími se na zdraví dětí, výživu, vzdělávání, školení a sociální služby. Ochrana nezletilých osob bez doprovodu Sjednocení dětí, které byly během letu ze země původu odděleny od rodin a příbuzných.
Světová zdravotnická organizace	WHO	Působí jako řídicí a koordinační orgán mezinárodní ve zdravotní péči je aktivní v mimořádných kampaních zaměřených na očkování a AIDS
Rozvojový program OSN	UNDP	Koordinuje veškerý vývoj činnosti prováděné systémem OSN a hraje důležitou roli v integračních a reintegračních programech.

Tab. 1 Agentury spolupracující s UNHCR na ochraně uprchlíků (*WFP, 2018*); (*UNICEF, 2018*), (*WHO, 2018*); (*UNDP, 2018*)

Dalšími spolupracovníky UNHCR jsou Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), mezivládní orgán, který pomáhá uprchlíkům vysídleným osobám a dalším, kteří potřebují vnitřní nebo mezinárodní migrační služby¹⁴ a Mezinárodní výbor Červeného kříže (ICRC), nezávislá agentura, která pomáhá všem obětem války a vnitřního násilí a snaží se zajistit uplatňování humanitárních pravidel omezujících ozbrojené síly.

3.3 Nevládní organizace a jejich role

Termín nevládní organizace vznikl roku 1945 z důvodu potřeby OSN oddělit účastnická práva mezivládních agentur a soukromých subjektů. Nutno podotknout, že tento termín byl prvně použit právě OSN po jejím vzniku. Do té doby sice existovala např. League of Nations (předchůdce OSN), ale koncept mezinárodních organizací byl představen právě na konferenci v San Franciscu pořádané OSN. (*Papuc, 2017*)

¹⁴ Migrační služby = azyl, pomoc s integrací do společnosti, mezinárodní ochranu, nebo jakékoli informace pro cizince

V OSN jsou všechny soukromé subjekty kategorizovány jako NGO, a tudíž se pro ně vztahují určitá práva a povinnosti. Těmi hlavními povinnostmi jsou nezávislost a to, že nemají nárok na zisk. (*Papuc, 2017*)

Co se týká struktury nevládní organizace, je nutné vzít v úvahu některé prvky. Začíná to od dohody, kterou tvoří její rozsah, zásady, jak je organizována, jak to funguje, postup při podávání žádostí v případě, že se chcete stát členem, jaká je struktura organizace a její funkce. Vzhledem k významu nevládních organizací přijala Rada Evropy v roce 1986 úmluvu, která uznává právní subjektivitu mezinárodních nevládních organizací a stanoví podmínky pro její uznání: musí být neziskové, mít mezinárodní užitek, být vytvořeny z národní dohody založené na právních předpisech jedné ze stran, vykonávat svou pravomoc nejméně ve dvou státech, z toho mít ústředí na území jednoho z nich a část činnosti na území druhého. (*Papuc, 2017*)

3.4 NGO Committee for Migration

Jednou z nevládních neziskových organizací zabývajících se migrací je CoM, tj. Committee for Migration. Posláním této nevládní organizace je posílit ochranu a prosazování lidských práv migrantů v souladu s Chartou Organizace spojených národů. Jako člen Konference nevládních organizací (CoNGO) je v poradním vztahu s OSN. (*NGO Committee for Migration, 2018*)

Jejich heslem je: „We advocate, educate, and collaborate to encourage the promotion and protection of migrants and their human rights in accordance with the United Nations Charter.“ Neboli „Obhajujeme, vzděláváme a spolupracujeme, abychom podpořili a ochránili migranty a jejich lidská práva v souladu s Chartou Organizace spojených národů.“ (*NGO Committee on Migration, 2018*)

Na základě tohoto popisu lze identifikovat obecné oblasti: především Vysoký komisař UNHCR se musí snažit usnadňovat přijetí uprchlíků na území států, kde mohou být chráněni, a na druhé straně musí zajistit dodržování práv uprchlíků.

3.5 Spolupráce nevládních organizací a UNHCR

Od 50. let 20. století je velice podporována spolupráce UNHCR s různými NNO. Vzhledem k tomu, že v šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století vyvstávaly další krize uprchlíků, zejména v Africe, Asii a Střední Americe, došlo ke spolupráci

mezi UNHCR a širokou škálou nových humanitárních organizací a nevládních organizací zaměřených na uprchlíky. (*Papuc, 2017*)

S cílem sjednotit práci UNHCR a stanovit určité standardy, pokud jde o kvalitu práce, přijala v roce 2007 tzv. Zásady partnerství (Principles of Partnership), které stanovily společné standardy týkající se transparentnosti, rovnosti a přístupu zaměřeného na výsledky. Tyto principy partnerství byly poté přidány do Rámce pro implementaci s partnery (Framework for Implementing with Partners) jako přístup k partnerstvím založeným na spolupráci. (*Papuc, 2017*)

Existuje také Annual Consultation s nevládními organizacemi, která zahrnuje jak národní, tak mezinárodní nevládní organizace z celého světa. Dále poskytuje důležité fórum pro nevládní organizace a státy, aby diskutovaly a sdílely své názory jako rovní partneři. (*Pitaway, Thomson, 2008*)

Nevládní organizace chtěly vědět, zda je UNHCR skutečně otevřen spolupráci při ochraně, a proto zástupci obou stran často komunikují a diskutují nad závažnými tématy. Takové diskuse UNHCR a nevládních organizací nejsou nové. Na začátku devadesátých let UNHCR a nevládní organizace vypracovaly velmi ambiciózní Plán partnerství v akci – „partnership in action“ (PARinAC), který obsahoval doporučení pro koordinaci ochranných činností, společný vývoj priorit a strategií ochrany a posílení komplementarity činnosti UNHCR a ochrany nevládních organizací. (*UNHCR, 2000*) Proces PARinAC se však více zabýval obecnými a provozními aspekty vztahu UNHCR s nevládními organizacemi, více než konkrétními aspekty ochrany. Koncem devadesátých let UNHCR zapojila nevládní organizace do procesu "Reach Out of International Protection". Tento proces byl zaveden UNHCR, aby reagoval na krizi v polovině 90. let 20. století, a obnovil závazek ze strany států vůči mandátu agentury pro uprchlíky, tedy UNHCR. Zasedání s nevládními organizacemi v New Yorku, Bangkoku a Nairobi byla bohužel zbytečná, a jejich cíl "developing a common protection agenda" nebyl nikdy realizován. (*UNHCR, 2000*) Nicméně bylo dosaženo určitého pokroku. UNHCR vypracovala příručku pro nevládní organizace, jak chránit uprchlíky. UNHCR a různé nevládní organizace navíc spolupracovaly na "globálních konzultacích o mezinárodní ochraně" - Global Consultations on International Protection, při příležitosti 50. výročí Úmluvy OSN o právním postavení uprchlíků z roku 1951. (*Mierop, 2004*)

V současné době se UNHCR hodně spoléhá na NNO¹⁵, a podporuje je v realizaci rozmanitých projektů, zahrnujících oblasti logistiky, ochrany, distribuce pomoci, hygienických služeb a mnoha dalších.

¹⁵ Tyto NNO jsou tzv. implementačními partnery UNHCR. Mimo to, UNHCR spolupracuje s vládami, mezivládními, organizacemi, agenturami OSN, komunitními organizacemi, či univerzitami za účelem ochrany a pomoci uprchlíkům a hledání trvalých řešení. (*UNHCR, 2018*)

4. Mezinárodní organizace pro migraci

Mezinárodní organizace pro migraci je mezivládní organizací založenou v roce 1951, která se řídí principem, že humánní a řízená migrace přináší užitek jak migrantům, tak i společnosti. (*IOM, 2018*)

Práce UNHCR jako reakce na nucenou migraci je rozsáhle analyzována, v případě IOM, stále chybí dostatek hloubkové analýzy. Jak již bylo zmíněno, vznikla roku 1951 s původním názvem Provisional Intergovernmental Committee for the Movement of Migrants from Europe (PICMME). IOM není Agentura OSN, ale v roce 2016 se stala součástí OSN rodiny, tzv. UN family, jako spřízněná organizace OSN. (*IOM, 2018*) Nedostatek hloubkové analýzy IOM je překvapivý, vzhledem k výrazné expanzi od 90. let 20. století: její členská základna vzrostla z počtu 67 v roce 1998 na 169 v roce 2018, zatímco její rozpočet se pětinasobně zvýšil z 242,2 milionů USD v roce 1998 na 1,4 bilionu USD v roce 2014. Co do počtu zaměstnanců, kanceláří a pracovních stanic, se IOM blíží velikosti UNHCR, s více než 10 000 zaměstnanci v téměř 500 lokalitách. (*IOM, 2018*)

PICMME bylo transformováno roku 1952 na International Committee for European Migration (ICEM), následně roku 1989 změněno na Intergovernmental Committee for Migration, a nakonec se objevila International Organisation for Migration v roce 1989. (*IOM, 2018*) Během tohoto období, se organizace změnila z regionálně zaměřené logistické agentury na globální organizaci pracující v širokém rozsahu na dobrovolné a nedobrovolné migraci, která není vždy jako podle scénáře, a ne vždy se setkává teorie s praxí. Migrační management není pokaždé jenom přínosem. Slouží jako záštita pro různorodé aktivity, od přesídlení uprchlíků, přes evakuace, až po rozvoj politiky. (*IOM, 2018*)

IOM rozděluje svoji práci do čtyř hlavních oblastí: migrace a rozvoj, usnadnění migrace, regulování migrace a řešení nucené migrace. Práce IOM s nucenou migrací, do jisté míry, spojuje tyto čtyři oblasti. (*Andrijasevic et al., 2010*)

IOM a její předchůdci byli pověřeni, aby usnadnili migrační postupy obecně. Zejména IOM nemá explicitní povinnost k ochraně práv migrantů, včetně uprchlíků a IDPs. Mnoho členských států IOM vidí u agentury nedostatek formální ochrany. (*Halborn, 1965*)

Roku 2003 „Generální ředitel a ředitelé dalších pěti mezinárodních organizací-ILO, UNHCR, UNHCHR (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights), UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) a UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) vytváří v Ženevě Migrační skupinu ke sdílení informací a usnadnění spolupráce mezinárodních organizací. IOM posílila svou roli v rozvoji mezinárodní

migrační politiky. Mezinárodní dialog o migraci "International Dialogue on Migration" se zaměřuje na migraci v globalizovaném světě. (IOM, 2018) O rok později se Mezinárodní dialog o migraci zaměřuje na oceňování migrace: náklady, výhody, příležitosti a výzvy. Vedoucí agentury každého z členů Ženevské migrační skupiny projednávají svou roli a závazek v oblasti migrace. IOM rovněž vede druhý celosvětový seminář o obchodu a migraci se Světovou bankou a WTO se zaměřením na to, co se může naučit ze zkušeností vlád při řízení dočasné pracovní migrace. (IOM, 2018)

V roce 2005 „IOM prohlubuje a rozšiřuje diskuzi na regionálních a světových fórech prostřednictvím Mezinárodního dialogu o migraci o tématech jako je „migrace a rozvoj“ a „budování kapacit pro řízenou migraci.“ (IOM, 2018) Následující rok IOM zintenzivňuje své úsilí v boji proti obchodování s lidmi po celém světě, rozšiřuje partnerství s vládou a občanskou společností a stále častěji pracuje s náboženskými institucemi při provádění programů. V roce 2007 se koná První schůzka Globálního fóra o migraci a rozvoji¹⁶ (GFMD) v Bruselu, kde IOM vedla přípravu kulatého stolu na téma "Regionální konzultační procesy v oblasti migrace a rozvoj ". GFMD je mezinárodní proces, který umožňuje vládám rozvojových a rozvinutých zemí diskutovat o praktických způsobech posilování přínosných vazeb mezi migrací a rozvojem. (IOM, 2018)

A v neposlední řadě roku 2009 IOM naléhavě vyzývá spotřebitele, aby se zapojili do kampaně "Nakupuj zodpovědně". Povzbuzení veřejnosti k otázce "Co leží za věcmi, které kupujeme?" kampaň zdůrazňuje potřebu eliminovat poptávku po obchodování s pracovní silou s cílem poskytování levného zboží. (IOM, 2018)

Roku 2010, kdy Haiti zasáhlo zemětřesení o 7.0 stupni Rychterovy stupnice, IOM pomáhala při poskytování pomoci a hledání nových přístřeší zasaženým obyvatelům. Když v roce 2011 vypukly protesty na Blízkém východě a v severní Africe, které vyústily ve válečné konflikty, IOM evakuovala přes 200 000 migrantů z Asie a Afriky. Po vypuknutí epidemie viru Ebola roku 2013, IOM byla požádána o založení středisek pro léčbu Eboly. (IOM, 2016)

V roce 2016 podepsalo Valné shromáždění rezoluci, podle které se stala IOM součástí systému OSN, jako přidružená organizace. Jedním z důvodů byl také nárůst migrace uvnitř států i napříč hranicemi, a propojenost OSN a IOM je tedy žádoucí. (United Nations, 2016)

¹⁶ Global Forum for Migration and Development

4.1 Struktura IOM

Struktura je velmi decentralizovaná, což umožnilo organizaci, aby na žádost svých členských států získala schopnost poskytovat neustále rostoucí počet a rozmanitost projektů. (IOM, 2018)

IOM se skládá z 9 regionálních kanceláří, které formulují regionální strategie a akční plány a poskytují programovou a administrativní podporu zemím v rámci svých regionů. Dále 2 styčné kanceláře, které posilují vztahy s konkrétními multilaterálními orgány, diplomatickými misemi a nevládními organizacemi a 2 administrativní centra, která poskytují základní podporu v oblasti informačních technologií a administrativních služeb kancelářské sítě IOM. Pět státních koordinačních kanceláří, které mají dodatečnou odpovědnost za to, aby při programových činnostech regionu byly zohledněny migrační reality ve vymezeném seskupení zemí. (IOM, 2018)

Seznam regionálních kanceláří, administrativních a koordinačních center je uveden v přehledné tabulce (Tab 2).

	Regionální kanceláře	Styčné kanceláře	Administrativní centra	Koordinační kanceláře
1	Dakar, Senegal	New Yorku, USA	Panama	Canberra, Austrálie (pokrývající Pacifik)
2	Nairobi, Keňa	Addis Abeba, Etiopie	Manila	Řím, Itálie (pokrývající Středozemní moře)
3	Káhira, Egypt			Astana, Kazachstán (zahrnující Střední Asii)
4	Pretoria, Jižní Afrika			Georgetown, Guyana (pokrývající Karibik)
5	San José, Kostarika			
6	Buenos Aires, Argentina			
7	Bangkok, Thajsko			
8	Brusel, Belgie			
9	Vídeň, Rakousko			

Tab. 2 Struktura IOM (UNHCR, 2018)

IOM má také 4 krajské úřady s funkcemi pro mobilizaci zdrojů mají dodatečnou odpovědnost za mobilizaci zdrojů tím, že pomáhají při fundraisingových činnostech a poskytují radu o politikách, prioritách a postupech získávání finančních prostředků. Tyto kanceláře se nacházejí v Tokiu v Japonsku; v Berlíně v Německu; v Helsinkách ve Finsku; a ve Washingtonu, D. C., ve Spojených státech amerických. (IOM, 2018)

Projektizaci využívá IOM (podobně jako náklady založené na aktivitách), přičemž náklady na zaměstnance a kancelář spojené s realizací projektu jsou účtovány projektům

prostřednictvím konceptu přidělení času označovaného jako projektizace. Každé činnosti v IOM je přiřazen zřetelný kód projektu. Každý projekt řídí projektový manažer, aby bylo zajištěno, že projekty jsou monitorovány odpovědným, transparentním a účinným způsobem. (IOM, 2018)

Celkové financování: V roce 2013 bylo více než 97% prostředků IOM poskytnuto formou dobrovolných příspěvků na projekty. Zbytek představuje administrativní rozpočet, který je financován z příspěvků členských států. (IOM, 2018)

Nejnižší míra administrativní podpory: Na krytí svých nepřímých nákladů platí IOM standardních 7 % z celkových nákladů na projekty administrativní podpory. IOM dává přednost nákladové efektivnosti¹⁷ při realizaci projektů. (IOM, 2018)

Dne 14. června 2013 byl velvyslanec William Lacy Swing ze Spojených států znovu zvolen do druhého pětiletého funkčního období jako generální ředitel Mezinárodní organizace pro migraci. Velvyslanec Swing byl poprvé zvolen dne 18. června 2008 a převzal funkci 1. října 2008. (IOM, 2018a)

4.2 Jak pracují jednotlivé orgány IOM?

Orgány Mezinárodní organizace pro migraci jsou: Úřad generálního ředitele, Úřad náčelníka generálního štábu, Úřad generálního inspektora, Úřad pro etiku a chování, Úřad pro právní záležitosti, Vedoucí regionální poradci, dále také mluvčí, koordinační jednotka a ombudsman.

Úřad generálního ředitele spravuje organizaci a má celkovou odpovědnost za formulování koherentních politik a dohled nad činnostmi, aby bylo zajištěno dodržování strategických priorit. Úřad se skládá z jednotek a funkcí, které přímo podléhají generálnímu řediteli a poskytují poradenské služby a / nebo přímou podporu celé organizaci. (IOM, 2018a)

Úřad náčelníka generálního štábu pomáhá generálnímu řediteli při plnění jeho mandátu a poskytuje strategické plánování a koordinaci cílů organizace a řízení generálního ředitele; usnadňuje rozvoj a posílení řídicích kapacit a zajišťuje, aby ústředí i terénní struktury odpovídajícím způsobem reagovaly na organizační výzvy; koordinuje složité aktivity organizace; zajišťuje odpovědnost, sledování a provádění organizačních politik a postupů; a usnadňuje koordinaci mezi velitelstvím a terénem. Tento úřad slouží také jako ústřední místo

¹⁷ Nákladová efektivnost = bere se v úvahu, zda projekt měl nějaký dopad např. na lidské zdraví, na snížení migrace aj. (Mishan, 2007)

úřadu generálního ředitele pro všechny záležitosti, které vyžadují přímý zásah, jako je personální obsazení, finanční záležitosti a zprávy. (IOM, 2018a)

Úřad generálního inspektora přispívá k dohledu a vnitřní kontrole organizace prostřednictvím svých funkcí interního auditu, hodnocení, rychlého hodnocení a vyšetřování. Úřad formuluje návrhy na nápravná opatření v reakci na vzniklé problémy. Zabezpečuje, aby cíle IOM byly prováděny v souladu s pravidly, předpisy a etickými normami organizace; detekuje podvody, zneužívání a špatné řízení; a přispívá k řízení a minimalizaci rizika. (IOM, 2018a)

Úřad pro etiku a chování (ECO) je zodpovědný za poskytování poradenství správním orgánům a zaměstnancům ohledně etiky a standardů chování. Podporuje etické povědomí a chování prostřednictvím školení, komunikace, rozvoje politiky a styku. Poskytuje také poradenství v oblasti etických otázek týkajících se vnějších vztahů. ECO přijímá, řídí a sleduje doporučení týkající se obvinění z pochybení a neetického chování v souladu s normami chování IOM a souvisejícími politickými otázkami, včetně podvodu, obtěžování, zneužívání pravomocí, diskriminace a střetů zájmů. Systém příjmu stížností umožňuje hlášení a sledování nesprávného chování a neetického chování. (IOM, 2018a)

Úřad pro právní záležitosti odpovídá za to, že činnost organizace se provádí v souladu s ústavními a dalšími příslušnými ustanoveními přijatými jejími řídicími orgány a že její vztahy s vládami, organizacemi, soukromými institucemi a jednotlivci mají řádný právní základ. Poskytuje mimo jiné informace o ústavních otázkách, výsadách a imunitách organizace a jejich zaměstnanců, smluvních otázkách a personálních otázkách. Je také ústředním bodem v otázkách ochrany údajů a poskytuje poradenství polním úřadům a ústředí, aby zajistily shromažďování, používání, přenos a uchování osobních údajů příjemců IOM v souladu se zásadami IOM pro ochranu údajů. (IOM, 2018a)

Vedoucí regionální poradci zajišťují efektivní koordinaci, komunikaci a soudržnost mezi ústředím, krajskými úřady a státními kanceláři na podporu kanceláře generálního ředitele. Pracují pod vedením úřadu náčelníka štábu a v úzké spolupráci s oddělením mezinárodní spolupráce a partnerství, dalšími ústředími a krajskými úřady. (IOM, 2018a)

Mluvčí radí generálnímu řediteli a vrcholovému vedení ve všech záležitostech týkajících se médií a veřejnosti a dohlíží na všechny aspekty veřejné komunikace v organizaci, včetně řízení a dohledu nad divizí médií a komunikací. (IOM, 2018a)

Koordinační jednotka pro rovné postavení žen a mužů podporuje provádění genderové politiky organizace tím, že poskytuje poradenství a technické pokyny útvarům ústředí a oboru. Jednotka má za cíl zajistit, aby genderové hledisko bylo zohledněno ve všech programech a

politikách IOM a v řízení lidských zdrojů. Usiluje o zvýšení povědomí o otázkách rovnosti pohlaví a migrace, aktivně spolupracuje s partnery, dohlíží a pracuje se sítí ústředí a terénních kontaktních míst pro otázky rovnosti žen a mužů. (IOM, 2018a)

Ombudsman je určeným odborníkem na nestranné řešení sporů, jehož úkolem je řešit problémy zaměstnanců v souvislosti se zaměstnáním v souladu se standardy praxe a etickým kodexem Mezinárodní asociace veřejného ochránce práv. (IOM, 2018a)

4.3 Projekty IOM

Jediným kritériem pro výběr níže uvedených projektů byla aktuálnost. Projekty byly vybrány tak, aby odrážely současné problémy. IOM je závislá na financování založeném na projektech (tzv. project-based funding). (IOM, 2015) Zatímco organizace za posledních 20 let zaznamenala růst jak z hlediska členských států, tak i růst rozpočtu, procento rozpočtu, které je financováno z pravidelných příspěvků členských států, klesá. Současný objem kanceláří a zaměstnanců musí být udržován prostřednictvím pravidelného nábory projektů, a proto jsou aktivity spojené s migrací (resp. návratem osob) důležitým prvkem, který představuje největší podíl financování IOM z většiny evropských členských států. IOM se snaží nadále rozvíjet a rozrůstat, a proto asistované dobrovolné návraty – assisted voluntary return, lákají sponzory, tedy členské státy, které financují projekty týkající se migrace. (IOM, 2018a)

Jedním z projektů Mezinárodní organizace pro migraci je **Missing Migrants**. Projekt Missing Migrants sleduje úmrtí migrantů, včetně uprchlíků a žadatelů o azyl, kteří po celém světě zmizeli. Výzkum předcházející tento projekt začal na popud tragédie z října 2013, kdy zemřelo nejméně 368 osob cestujících lodí poblíž italského ostrova Lampedusa. (IOM, 2018b) Od té doby se Projekt Missing Migrants vyvinul v důležitý informační zdroj informací, který médiím, výzkumným pracovníkům a veřejnosti poskytuje přístup k nejnovějším statistikám s potřebnými daty. Projekt Missing Migrants je společná iniciativa Centra pro analýzu globálních migračních dat (GMDAC) a divize Média a komunikace (MCD). (IOM, 2018b)

Jak již bylo zmíněno výše v této práci, IOM není agenturou OSN, a tudíž její role na úrovni Evropské unie není řádně definována, kooperace IOM a EU hraje významnou roli ve světě migrace. Na základě jejich spolupráce vzniklo mnoho projektů na podporu uprchlíků a obecně migrace. V rámci Evropské unie funguje např. projekt **Equi Health**. Cílem projektu Equi-Health je zlepšení přístupu a adekvátnosti zdravotnických služeb, podpora zdraví a prevence migrantů, Romů a dalších zranitelných osob etnických menšin, včetně nelegálních migrantů v EU při plnění tohoto cíle. Projektové aktivity byly rozděleny do tří odlišných, ale

vzájemně souvisejících dílčích akcí: **Southern EU Borders**-vytvořit komplexní přístup ke zdravotní péči ve střediscích tohoto regionu či na hranicích daných. Do tohoto regionu spadají země: Bulharsko, Chorvatsko, Řecko, Itálie, Malta, Španělsko, (a Portugalsko, Kypr a Turecko ve vzdělávacích činnostech), to znamená, že jsou pokryty středomořské hranice EU. **Roma Health**-na podporu provádění zdravotního pilíře Národních strategií integrace Romů (NRIS)-National Roma Integration Strategies, aby členské státy EU mohly lépe sledovat a posílit jejich národní přístupy. Zúčastněnými jsou státy s vysokým podílem romského obyvatelstva. Belgie, Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Itálie, Rumunsko, Slovensko a Španělsko. A jako poslední je **Migrant Health**-hlavním cílem je podpořit rozvoj harmonizovaného přístupu EU ke vhodnému poskytování zdravotní péče migrantům a etnickým menšinám. Zahrnuty byly země EU. (IOM, 2017)

Projekt **Free Movement of Persons and Migration** (FMM) na západě Afriky podporuje správu dat o migraci a boj proti obchodování s lidmi z tohoto regionu v Evropě. Je veden komisí ECOWAS a komisí Mezinárodní organizace pro migraci. (FMM, 2018)

Projekt **PAVE** má za cíl prosazovat lidská práva migrantů v Egyptě, Iráku, Jordánsku, Saúdské Arábii a Libanonu, aby byli chráněni před zneužíváním, vyloučením, diskriminací a xenofobií; a současně podporovaly boj proti obchodování s lidmi a pašování lidí v tomto regionu. Za tímto účelem má projekt v úmyslu apelovat na osoby s rozhodovací pravomocí, vládní úředníky a další související instituce a veřejné orgány v cílových zemích, včetně organizací občanské společnosti a akademické obce, aby byli řádně schopni chránit migranty proti vykořisťování a vyloučení. (PAVE, 2015)

4.4 Vliv IOM

IOM implementovala programy asistované dobrovolné návratnosti a reintegrace - assisted voluntary return and reintegration (AVRR) již od roku 1979. Podpora migrantů prostřednictvím AVRR zahrnuje řadu aktivit a obvykle zahrnuje i poradenství před odjezdem, nákup letenek, administrativní a cestovní pomoc a poskytnutí pomoci při opětovném začlenění. V letech 2005 až 2014 pomáhala IOM každoročně 34 000 migrantů. V souladu s nárůstem objemu migrace v posledních letech se počet návratů výrazně zvýšil. V roce 2016 byla podpora poskytnuta 98 403 migrantům, kteří se vrátili ze 110 hostitelských nebo tranzitních zemí do 161 zemí původu, což představuje nárůst o 41 procent ve srovnání s rokem 2015 (69 540). Z 98 403 příjemců AVRR v roce 2016 bylo přibližně 32% žen a 27% dětí. Více než 3% těchto navrátilců bylo obětmi obchodování s lidmi, s dětmi migrantů bez doprovodu nebo migranty se

zdravotními potřebami. Přibližně 39 000 příjemců dostalo finanční podporu v hotovosti a / nebo v naturáliích před odletem nebo po příjezdu do svých zemí nebo území původu. (IOM, 2017)

IOM je také jednou z hlavních mezinárodních institucí, která zdůrazňuje pozitivní vztah mezi migrací a rozvojem, a to dlouhodobě od přelomu milénia, kdy ještě mnoho odborníků dávalo důraz jen na negativní dopady migrace na rozvoj.“ (Říhová, 2011) IOM v posledních desetiletích často prosazovala debatu o migraci a rozvoji, a to i přes fakt, že migrace není obsažena v Millenium Development Goals – MDGs, později Sustainable Development Goals – SDGs jako samostatný rozvojový cíl. Mezinárodní organizace pro migraci by mohla výrazně pomoci k plnění cílů. IOM se snaží zachytit příčiny vysokého počtu ekonomicky motivovaného migrujícího obyvatelstva, a proto dělí projekty v oblasti migrace na následující kategorie: migrace a ekonomický rozvoj; budování kapacit prostřednictvím kvalifikovaných lidských zdrojů a expertů. (Říhová, 2011) Součástí první kategorie jsou projekty zaměřené na budování kapacit vlád v zemích původu, podpora vlád a jiných aktérů, budování ekonomických příležitostí v zemích původu aj. V rámci druhé kategorie se snaží zamezení tzv. odlivu mozků za pomoci podpory návratu kvalifikovaných lidí.

Česká republika spolupracuje s Mezinárodní organizací pro migraci při realizaci svých priorit v oblasti azylu a migrace. Česká republika se stala členem IOM v roce 1995, a prostřednictvím pražské pobočky byly realizovány desítky projektů zaměřených např. na integraci cizinců, dobrovolně asistované návraty, prevenci a potírání obchodu s lidmi, mimo jiné i projekty s migračně rozvojovými aspekty. Výkonnou funkci v problematice migrace a mezinárodní ochrany zastává Ministerstvo vnitra v ČR. (Poslanecká sněmovna, 2003)

5. Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

„Úřad OSN pro uprchlíky vznikl po 2. světové válce, aby pomohl evropským uprchlíkům, které ozbrojený konflikt vyhnal z jejich domovů. Nové organizaci, zřízené 14. prosince 1950, byl původně svěřen tříletý mandát, aby dokončila svou práci, a poté měla zaniknout. Problém uprchlictví ovšem nevyvymizel.“ (UNHCR, 2016) Roku 1956 UNHCR čelilo první vážné krizové situaci, přílivu uprchlíků z Maďarska poté, co sovětská armáda potlačila tamní povstání, a v tu dobu se potvrdilo, že vznik UNHCR měl své opodstatnění. (UNHCR, 2016)

V dalších letech se stalo vysídlování trvalým celosvětovým problémem. K první z mnoha uprchlických krizí na tomto kontinentu vedla dekolonizace Afriky v 60. letech, která si vyžádala zásah UNHCR. Poté v 70. a 80. letech muselo UNHCR pomáhat uprchlíkům v Asii a Latinské Americe. Nové uprchlické krize se objevily ke konci 20. století v Africe, které byly zakončeny další uprchlickou vlnou z důvodu válek v bývalé Jugoslávii. (UNHCR, 2016)

Počátkem 21. století muselo UNHCR řešit závažné uprchlické krize na africkém kontinentu, např. v Demokratické republice Kongo, či v Somálsku, a na asijském kontinentu, kde se primárně jednalo o 30 let trvající krizi v Afghánistánu. V poslední době bylo UNHCR požádáno o poskytnutí odborných kapacit pro pomoc vnitřně vysídleným osobám z důvodu konfliktu. UNHCR také rozšířilo své působení v roli méně viditelné, a to v pomoci osobám bez státní příslušnosti, což je často opomíjená skupina čítající milionů osob, kterým hrozí odepření základních lidských práv, z důvodu právě chybějící státní příslušnosti. V určitých částech světa, např. v Africe či Latinské Americe, byl původní mandát UNHCR z roku 1951 rozšířen díky dohodám o regionálních nástrojích právní ochrany. (UNHCR, 2016)

Roku 1954 byla UNHCR udělena Nobelova cena míru za mimořádné úsilí pomáhat uprchlíkům v Evropě. O 25 let později, roku 1981, obdrželo tuto cenu opět UNHCR, tentokrát za celosvětovou pomoc uprchlíkům tváří v tvář politickým překážkám. (UNHCR, 2016)

V době založení čítala zaměstnanecká základna UNHCR pouhých 34 zaměstnanců, až se rozrostla k nynějším 7 680 domácích i zahraničních pracovníků, z nichž většina pracuje v terénu. Ve 125 zemích světa má UNHCR 414 kanceláří, většinou se však jedná o terénní pracoviště na vzdálených místech. Nyní UNHCR pomáhá 33,9 mil osob: 10,5 mil uprchlíkům, 14,7 mil vnitřně vysídleným osobám, 3,1 mil navraceným osobám, 3,5 mil osobám bez státní příslušnosti a více než 837 tisícům žadatelů o mezinárodní ochranu. Rozpočet UNHCR narostl z 300 tisíc dolarů na více než 3,59 mld. dolarů v roce 2012. (UNHCR, 2016)

„V prosinci roku 2003 Valné shromáždění OSN konečně zrušilo požadavek, podle něhož UNHCR muselo vždy po několika letech obnovovat svůj mandát. V roce 2010 UNHCR oslavilo své 60. výročí s vědomím, že jeho existence není o nic méně potřebnější, než v dobách jeho vzniku.“ (UNHCR, 2016)

5.1 Struktura UNHCR

„UNHCR je řízeno Valným shromážděním OSN a Ekonomickou a sociální radou OSN (ECOSOC). Jeho dvouleté programy a příslušný rozpočet schvaluje výkonný výbor, aktuálně tvořený 85 členskými zeměmi.“ (UNHCR, 2016) Programy a rozpočet předkládá Vysoký komisař, kterým je v současné době Filippo Grandi. Vysokého komisaře volí Valné shromáždění OSN.“ (UNHCR, 2016)

Statutem Úřadu vysokého komisaře z roku 1950 je definován mandát UNHCR. Původně byl UNHCR svěřen mandát tříletý, aby pomohl Evropanům prchajícím po 2. sv. válce. Uprchlíkové krize se během let staly běžnými a vysídlování v odlišných částech světa probíhalo nadále, mandát musel být vždy po několika letech prodlužován. Následně v roce 2003 Valné shromáždění OSN prodloužilo mandát UNHCR na neurčito, respektive až do té doby, než bude problém uprchlíků vyřešen. (UNHCR, 2016)

UNHCR je řízeno nejvyšším představitelem, tj. Vysokým komisařem, jemuž pomáhají náměstek Vysokého komisaře a asistent Vysokého komisaře pro operace a ochranu. Každoročně předkládá Vysoký komisař zprávu o činnosti UNHCR Valnému shromáždění a ECOSOC. (UNHCR, 2016)

Bezmála 7 680 zaměstnanců pracuje ve více než 125 zemích světa pro UNHCR. Většina zaměstnanců pracuje na terénních operacích, jejichž základní činnost řídí regionální, místní a terénní kanceláře a zastoupení často na odlehlých místech. Mnoho regionálních kanceláří také působí jako styčný bod mezi ústředím a kanceláři jednotlivých zemí. (UNHCR, 2016)

Současným a zároveň jedenáctým Vysokým komisařem OSN pro uprchlíky je Filippo Grandi, který byl zvolen valným shromážděním 1. ledna 2016 na následujících 5 let svého funkčního období. (UNHCR, 2016)

5.2 Role Vysokého komisaře UNHCR

Hlavními úkoly Vysokého komisaře UNHCR jsou: Prosazování uzavření a ratifikace mezinárodních úmluv o ochraně uprchlíků; přimlouvání se k provedení jakýchkoli opatření nezbytných pro zlepšení situace uprchlíků a snížení počtu; pomoc vládě v podpoře dobrovolné repatriace nebo asimilace; podpora přijetí uprchlíků; boj za získání povolení pro uprchlíky pro převedení svého majetku; získání informací o počtu uprchlíků, podmínkách uprchlíků na jejich území a o právních předpisech, které se na ně vztahují; udržování dobré spolupráce s příslušnými vládami a mezivládními organizacemi; vhodným způsobem kontaktovat soukromé organizace zabývající se otázkami uprchlíků; posílit koordinaci úsilí soukromých organizací zabývajících se blahobytem uprchlíků. (*Elie, 2010*)

5.3 Projekty UNHCR

Stejně jako v případě projektů Mezinárodní organizace pro migraci, byly níže uvedené projekty vybrány podle jediného kritéria, a to podle aktuálnosti, aby projekty poukazovaly na současné dění ve světě. Jedná se o projekty právě probíhající.

Jak již bylo zmíněno, Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky je pověřen vedením a koordinací mezinárodních akcí na ochranu uprchlíků a řešení problémů uprchlíků na celém světě, a má za cíl poskytnout každému právo na azyl a bezpečné útočiště v jiném státě s možností dobrovolně se vrátit domů, integrovat se na místní úrovni nebo se přesídlit v třetí zemi.

Jedním z projektů, kde UNHCR figuruje, respektive zastává roli hlavního strategického partnera je **Educate a child**. Bojují za Cíl udržitelného rozvoje číslo 4 stanovený OSN v roce 2015, kvalitní vzdělání, a za právo ze Všeobecné deklarace lidských práv z roku 1948, právo na vzdělání¹⁸, na které má nárok každý, a to zdarma minimální na úrovni základní školy. (*Educate a child, 2018b*) Již úspěšně ukončený projekt **ACCESS** ve východním Myanmaru a Thajsku, jehož cílem je řešit klíčové překážky ve vzdělávání ve třech oblastech: ve východním Myanmaru; uprchlických táborech v Thajsku; a komunit migrantů v Bangkoku a Mae Sotu v Thajsku. (*Educate a child, 2018b*) Projekt **Access to Quality Education in Rural Uganda** se zabývá problematikou dětí s absencí školní docházky v Ugandě tím, že poskytuje přístup k

¹⁸ Článek 26 – Právo na vzdělání

základnímu vzdělání dětem prostřednictvím výstavby škol, školení učitelů a podpory v obtížně přístupných oblastech. (*Educate a child, 2018a*)

Dalším ze vzdělávacích projektů, na kterém se UNHCR podílí je projekt **Self Help**, který vytváří příležitost, jakou mnoho mladých uprchlíků nikdy nemělo, a to strukturované a kvalitní vzdělání, umožňující získání cenných dovedností a zkušeností do života, zároveň získání sebevědomí a odbourání strachu z neznámého prostředí. Je to šance, aby získali nové dovednosti ve věku, kdy mají velkou schopnost a energii se učit, ale málo možností, jak to učinit. (*UNHCR, 2011*)

Zajištění rovného přístupu k národnostním právům pro menšinové skupiny je jedním z klíčových cílů kampaně **I Belong** na eliminování statusu „osob bez státní příslušnosti“ do roku 2024. Aby UNHCR dosáhla tohoto cíle, naléhá na všechny státy, aby přijaly následující kroky:

1. Zjednodušit potvrzení státní příslušnosti pro menšinové skupiny bez státní příslušnosti, které mají bydliště na území daného státu, za předpokladu, že se zde narodili, že zde pobývali před určitým datem nebo mají rodiče či prarodiči, kteří splňují tato kritéria.
2. Umožnit dětem získat státní příslušnost země, ve které se nacházejí.
3. Odstranit zákony, které osoby zbavují státní příslušnost na základě diskriminačních důvodů, jako je rasa, etnického původu, náboženství nebo statusu jazykové menšiny.
4. Zajistit univerzální registrace při narození, aby se zabránilo právě problému, že daná osoba bude bez státní příslušnosti.
5. Odstranit procedurální a praktické překážek při vydávání národních dokumentů osobám, které mají nárok podle zákona. (*UNHCR, 2018*)

V roce 2016 bylo více než 50 % uprchlíků z řad dětí, bez doprovodu nebo odloučených dětí, hlavně z Afghánistánu a Sýrie. UNHCR přišla s nápadem, *The Dream Diaries*, díky kterým by mohly děti sdílet své životní příběhy, a tím přiblížit svoji tíživou situaci veřejnosti, která často situaci migrantů přehlíží. Příběhy dvanácti dětí, které se objevily v sérii *Dream Diaries*, jsou z různých měst v Rakousku, Belgii, Německu, Nizozemsku a Švýcarsku, kde děti našly nové domovy a možnost znovu snít. Tato série je zveřejňována na sociálních sítích, čímž se UNHCR více dostává do povědomí mladé generaci. (*UNHCR, 2018*)

5.4 Vliv UNHCR

UNHCR působí ve 129 zemích světa na 468 místech. Téměř 11 300 zaměstnanců pracuje z 93 % v terénu, aby pomáhali lidem, a tím tak plnili misi UNHCR. V roce 2015 UNHCR pomohla 63,9 milionu lidí v nouzi. Od tohoto roku vzrostl počet lidí vyžadujících pomoc o 6 %, až na téměř 67 milionů v aktuálním roce 2018. (*Global Focus, 2018*)

Globální strategické priority – Global Strategic Priorities (GSP) kladou důraz na kritické oblasti, v nichž UNHCR zaměřuje své úsilí na posílení ochrany, zlepšování kvality života a hledání řešení pro uprchlíky a další osoby. Představují společný soubor klíčových priorit obsažených v příručce, která má za cíl usnadnění operací UNHCR na celém světě. Mezi tyto priority patří např.: usnadnění legislativy týkající se uprchlíků, registrace dětí při porodu, sexuální násilí a genderově mířené násilí, vzdělání, dobrovolný návrat a integrace do společnosti a mnoho dalších. Úsilí věnované do oblastí GSP přineslo pozitivní výsledky v roce 2016, přičemž řada operací vykazovala zlepšení v situaci dotčených osob v řadě prioritních oblastí. To bylo důsledkem společného úsilí dosaženého v partnerstvích mezi UNHCR a vládami, hostitelskými komunitami, nevládními organizacemi, agenturami OSN a dalšími aktéry rozvoje. (*Global Strategic Priorities Progress Report, 2016*)

Celosvětový posun migrace vzrostl od roku 2011 meziročně. Do roku 2016 bylo na africkém kontinentu téměř 30 % všech osob, které jsou pod ochranou UNHCR. Celkový počet vysídlených osob a osob bez státní příslušnosti v Africe se během těchto pěti let zdvojnásobil z 10,2 na přibližně 20 milionů. Na konci roku 2016 Afrika hostila 5,6 milionu uprchlíků a žadatelů o azyl, téměř 13,2 milionu vnitřně vysídlených osob a navracených osob a 715 000 osob bez státní příslušnosti. Změna klimatu, střídající se sucha a záplavy, způsobily napříč celým kontinentem potravinovou nejistotu, která postihla téměř 20 milionů lidí. Počet uprchlíků postižených redukcí potravinové pomoci, způsobené nedostatečnými finančními prostředky, prudce vzrostl z méně než 800 000 v roce 2014 na téměř dva miliony v roce 2016. V souvislosti s řadou požadavků, potřeb a rizik se UNHCR soustředila na poskytování urgentní pomoci. (*Global Report, 2016*)

Stejně jako Mezinárodní Organizace pro Migraci, má i Úřad Vysokého Komisaře pro Uprchlíky svoji kancelář v České republice, konkrétně v hlavním městě Praze, kde působí již od roku 1992 na základě Úmluvy o uprchlících z roku 1951 a jejím Protokolu z roku 1967. (*UNHCR, 2018*) „Hlavním cílem UNHCR v České republice je podporovat úsilí o vybudování komplexního, udržitelného a samostatného azylového systému, který státu umožní posoudit žádosti o mezinárodní ochranu v souladu s mezinárodně uznávanými standardy a s

mezinárodním právem. Činí tak prostřednictvím vlastních programů v oblasti právního poradenství a osvětových aktivit a dále pomocí programů nestátních neziskových organizací, které UNHCR podporuje.“ (*UNHCR, 2018*)

S Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, spolupracuje ČR při zajišťování pomoci vnitřně vysídleným osobám a uprchlíkům. Česká republika se zapojuje ve spolupráci s UNHCR do přesídlovacích programů nejvíce zranitelných uprchlíků. (*UNHCR, 2018*) Podobně jako u spolupráce s IOM, výkonnou funkci zastává Ministerstvo vnitra ČR společně s Ministerstvem zahraničních věcí.

6. Spolupráce mezi IOM a UNHCR

Vzájemné vztahy mezi Mezinárodní organizací pro migraci a Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky písemně utvrzuje memorandum. Na jeho základě jsou prováděny systematické kroky v rámci spolupráce obou organizací. Snaží se o vybudování uznávaných odborných znalostí každé organizace a stanovení provozních způsobů spolupráce. (*UNHCR, 1997*)

Organizace IOM a UNHCR souhlasí, že na oddělených aktivitách pod vedením povolaných osob budou pracovat na základě faktů, které souvisí s jejich mandáty. V případě UNHCR to bude z oficiálního statutu, mezinárodní nástroje ustanovující pravidla uprchlíků a relevantní obecné stanovení rozhodnutí. V případě IOM je udělený mandát členskými státy ve svých ústavách v platném znění z roku 1989. UNHCR také jedná v souladu s rozhodnutími a řešeními vydanými Výkonnou radou programu Vysokého komisaře (Executive Committee of the High Commissioner's Programme) a u IOM členy rady. (*UNHCR, 1997*)

Memorandum pokrývá aktivity na základě těchto příjemců: uprchlíci, migranti, žadatelé o azyl a odmítnutí žadatelé o azyl, navracené osoby, vnitřně vysídlené osoby, místní obyvatelstvo v zemi původu, převážně ti v konfliktu zasažených zemí nebo post-konfliktních situacích nebo zasaženými přítomností vnitřně vysídlených osob nebo v zemi azylu zasažené přítomností uprchlíků. (*UNHCR, 1997*)

Po druhé světové válce byly vytvořeny dvě agentury OSN, které řešily problémy vyplývající z vysídlení lidí v Evropě. UN Relief and Rehabilitation Administration (UNRRA), založená v roce 1943, byla nahrazena International Refugee Organization (IRO). Když IRO dosáhla konce svého tříletého volebního období, mnoho migrujících osob zůstalo v Evropě a související problémy zůstaly v podstatě nevyřešené, a proto bylo potřeba vytvořit další organizaci, která bude řešit problémy s migrací a uprchlíky. Kontext budování institucí se však radikálně změnil s nástupem studené války. (Koch, 2013) V tomto novém prostředí vedly mezinárodní jednání k vytvoření dvou nových a dočasných institucí určených k řešení problémů souvisejících s uprchlíky a "přebytkem" obyvatelstva: novou agenturou OSN, UNHCR; a mezivládní organizací, Mezivládní výbor pro evropskou migraci (ICEM), předcházející organizací IOM. Celkově byly mandáty obou institucí navrženy tak, aby se vzájemně doplňovaly a vytvářely potenciální důvody pro spolupráci. UNHCR byl vytvořen jako tzv. operational agency se širokým mandátem zaměřeným především na ochranu uprchlíků. ICEM měla být operativní organizací pověřená úkolem usnadnit mezinárodní migraci přebytkového obyvatelstva v Evropě, včetně uprchlíků. (Koch, 2013)

Vztah mezi UNHCR a ICEM a následně IOM však získal jen malou pozornost vědců. Při studiu institucionálních aspektů globálního řízení problematiky uprchlíků se vědci téměř zaměřili výlučně na Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, který převážně přehlížel operační postupy UNHCR, které se silně opírají o spolupráci s dalšími agenturami OSN, jakož i s mezinárodními, mezivládními a nevládními organizacemi.

Mezi organizacemi se projevila velká soutěživost právě kvůli rapidnímu rozvoji Mezinárodní organizace pro migraci od 90. let 20. století. Zatímco většina autorů zdůrazňuje hrozbu UNHCR, existují i případy, kdy se IOM obávala o iniciativy UNHCR. Zejména iniciativa UNHCR zaměřená na řešení fenoménu "smíšené migrace" v jejich tzv. 10- point plan nebyla zpočátku Mezinárodní organizací pro migraci dobře přijata. (*Koch, 2013*) Výše zmíněný 10-point plan je nástroj vyvinutý UNHCR, který pomáhá vládám a dalším zúčastněným stranám začlenit otázky ochrany uprchlíků do migračních politik. Plán se skládá z 10 akčních bodů, z nichž každý navrhuje praktické nástroje a strategie, které by mohly být přijaty jako součást efektivních a soudržných reakcí na smíšené pohyby. (*UNHCR, 2010*)

Pro vysvětlení smíšených migračních toků, tedy mixed migration je níže přidáno krátké vysvětlení¹⁹. Současná migrace představuje různé formy a typy pohybu.

Ve článku *The Politics of Discourse of Migrant Return* od autorky Anne Koch (*Koch, 2013*), byl na základě osobního rozhovoru uveden názor jednoho ze zaměstnanců UNHCR na problematiku této soutěživosti mezi organizacemi. Nejmenovaný zaměstnanec si myslí, že motivy UNHCR byly špatně pochopeny, a nesprávně uváděny. IOM si údajně myslěla, že UNHCR dělalo migrační business. IOM je stále vidí v 10-point plan, jen plán UNHCR. Postupem času organizace začínají více rozumět předmětu obou organizací, kterým nejsou jen migranti, ale také ochrana uprchlíků. (*Koch, 2013*)

Toto prohlášení ukazuje, jak probíhá konkurenční boj o různé části "migrujícího businessu", tak strategické umístění UNHCR v rámci tohoto businessu. Oblast návratu osob do vlasti ve skutečnosti představuje oblast, ve které mohou působit obě organizace. UNHCR se tedy snaží v určitých činnostech podporovat IOM. To vede UNHCR k podpoře činností IOM v oblasti návratu. Jedním ze způsobů, jak pomoc IOM podpořit, je přesvědčit státy, aby financovaly projekty IOM. (*Koch, 2013*)

¹⁹ Mezi hlavní charakteristiky smíšených migračních toků patří: nepravidelný charakter, odlišný profil migrantů a různé potřeby, lidé bez doprovodu, migrantů z oblastí postižených živelnou katastrofou, pašované osoby, oběti obchodování s lidmi (*IOM, 2018*)

Dalším způsobem, jak UNHCR podporuje IOM, a posiluje svou úlohu morální autority je tím, že poskytuje posouzení kompatibility projektů na podporu návratů osob s mezinárodním právem v oblasti lidských práv. (*Koch, 2013*)

Jak pro IOM, tak pro UNHCR jsou stále důležitější témata migrace a rozvoje i z důvodu, že mnoho uprchlíků pochází ze zemí méně rozvinutých, stejně tak ze zemí rozvinutých. UNHCR se snaží podporovat soběstačnost uprchlíků, a aby se krátkodobé reintegrační programy staly dlouhodobě udržitelnými. V neposlední řadě se také snaží plnit Cíle udržitelného rozvoje (SDGs).

ZÁVĚR

Stěžejním tématem v práci bylo analyzování role mezinárodních organizací v často zmiňované migraci. Většina textu zaměřujícího se na vliv mezinárodních organizací zmiňuje organizace IOM a UNHCR, které jsou klíčovými aktéry v tomto tématu.

Migranti²⁰ jsou tedy osoby přicházející do země a často jsou označováni za „ty druhé“, kteří do země nepatří. Takové předsudky mohou být založeny na právních základech, fyzickém vzhledu, rase, kulturních nebo náboženských rozdílech a byly používány z politického hlediska, např. antiimigrantskými hnutími a projevovaly se v diskriminačních praktikách, zhoršováním vztahů mezi etniky a oslabením sociální soudržnosti v komunitách, městech a státech. V případech, kdy jsou migranti takovým způsobem diskriminováni, je podle mého názoru důležitý zásah některé z organizací, která může různé konflikty a krize eliminovat pomocí svých dostupných nástrojů, a to např. vytvořením a rozvíjením programů na podporu uprchlíků v oblasti vzdělání, zdraví, znalosti uprchlických práv aj.

Mandáty obou institucí byly navrženy tak, aby se vzájemně doplňovaly a vytvářely potenciální důvody pro spolupráci. Vzhledem k tomu, že se IOM i UNHCR zabývají podobnými tématy, je mezi nimi mírná soutěživost. Největší konkurenční boj nastal v 90. letech 20. století, kdy došlo k velkému rozvoji Mezinárodní organizace pro migraci. Zatímco UNHCR je agenturou OSN, IOM byla připojena k OSN až roku 2016, jako přidružená agentura. Obě organizace spolupracují se státy při strategickém plánování eliminace migrace, s tím rozdílem, že UNHCR se specializuje na uprchlíky, zatímco IOM je všeobecnou organizací pro migraci.

IOM implementovala programy asistovaných dobrovolných návratů a reintegrace již od roku 1979, a pomocí různých aktivit se snaží ulehčit migrantům návrat do rodné země. UNHCR zaměřuje své úsilí na posílení ochrany, zlepšování kvality života a hledání řešení pro uprchlíky a další osoby. Prioritami jsou např. usnadnění legislativy týkající se uprchlíků, registrace dětí při porodu, sexuální násilí a násilí genderově mířené, vzdělání, dobrovolný návrat a integrace do společnosti a mnoho dalších.

Pro naplnění stanovených cílů je práce strukturována do několika navazujících kapitol. Kapitola Migrace uvádí problematiku migrace ve světě základními pojmy, druhy migrace, směry migrace, migrační trendy a vysvětlením pojmu migrační průmysl. Kapitola Role mezinárodních organizací v migraci představuje základní aspekty, proč jsou mezinárodní organizace pracující s migranty, ať už vládní nebo nevládní, důležité. Poté následují kapitoly,

²⁰ V tomto kontextu je termínem migrant myšlena osoba, která do země cestuje např. z důvodu vyhoštění ze země, kvůli nedůstojným podmínkám ve své zemi, kvůli živelné katastrofě či válce v zemi původu.

kteře uvádí jednotlivé organizace, jejich funkce, historický kontext, vliv ve světě, strukturu a hlavní představitele. V rámci kapitoly o spolupřáci organizací je zanalyzována propojenost organizací, jejich způsoby spolupřáce a jejich společné projekty. V práci jsou zmíněny i projekty, na kterých v současné době UNHCR a IOM pracují.

V tomto tématu zůstává prostor pro navázání na diplomovou práci. Zajímavým prvkem v práci by mohly být poznatky získané praktickou stáží v jedné z organizací. Díky stáží bych mohla získat přístup k interním publikacím organizací, které nejsou volně přístupné v databázích, v případě, že by informace zmíněné v publikacích mohly být zveřejněny. Pomocí kvalitativního (rozhovory se zaměstnanci, rozhovory s uprchlíky/migranty) nebo kvantitativního (rozbor dat) výzkumu bych získala základy pro zpracování možné budoucí diplomové práce.

Použitá literatura

A world on the move. IOM [online]. 2016 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: https://publications.iom.int/system/files/pdf/book-65years_iom_digital_en.pdf

Access to Quality Education in Rural Uganda. Educate a child [online]. 2018a [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://educateachild.org/our-partners-projects/projects/access-to-quality-education-rural-uganda>

ACCESS. Educate a child [online]. 2018b [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://educateachild.org/our-partners-projects/projects/access>

Andrijaevic, Rutvica a William Walters. The International Organization for Migration and the International Government of Borders [online]. 2010, 977-999 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1068/d1509>

Bradley, Megan. The International Organization for Migration (IOM): Gaining Power in the Forced Migration Regime. Refuge [online]. 2017, (1), 10 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://refuge.journals.yorku.ca/index.php/refuge/article/view/40452/36445>

Castle, Stephen a Mark J. Miller. The age of migration. 3rd ed., rev. and updated. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2003, xiii, 338 s. ISBN 9780333948804.

Dobšíková, Radka. Pokyny pro vypracování kompilační bakalářská práce [online]. Brno, 2014, 1 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://fvhe.vfu.cz/studium/zaverecne-prace/formulare/kompilace---pokyny.docx>

Dušková, Harmáček, Kryková a kol. Encyklopedie rozvojových studií. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 9788024429489.

Elie, Jérôme. "The Historical Roots of Cooperation Between the UN High Commissioner for Refugees and the International Organization for Migration." Global Governance 16, no. 3 (2010): 345-60. <http://www.jstor.org/stable/29764951>.

Equi Health: Report. IOM [online]. 2017 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://equi-health.eea.iom.int/images/Pubs/D3%20-%20Final%20public%20report.pdf>

EU a uprchlická krize [online]. Evropská komise. 2016 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://euhrou.cz/eu-a-uprchlicka-krize928e.pdf?itemID=4714>

Evropa bez hranic. Europa.eu [online]. 2018 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history/1990-1999_cs

Free Movement of Persons and Migration: Infosheet [online]. 2017, 1 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://fmmwestafrica.org/wp-content/uploads/2017/02/Fiche-Free-Movement-of-Persons-and-Migration-Infosheet.EN.pdf>

Free Movement of Persons West Africa [online]. 2018 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://fmmwestafrica.org/>

Geiger, Martin a Antoine Pécoud, International Organisations and the Politics of Migration, Journal of Ethnic and Migration Studies, 2014 Vol.40, No. 6, 865-887, <http://dx.doi.org/10.1080/1369183X.2013.855071>

Geiger, Martin a Antoine Pécoud. The Politics of International Migration Management [online]. 2010 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230294882_1

Gemmill, Barbara a Abimbola Bamidele-Izu. The Role of NGOs and Civil Society in Global Environmental Governance [online]. 2015, 24 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://environment.yale.edu/publication-series/documents/downloads/a-g/gemmill.pdf>

Global Compact on Refugees. United Nations [online]. 2018 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://refugeesmigrants.un.org/refugees-compact>

Global Focus: UNHCR Operations Worldwide [online]. UNHCR, 2018 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: http://reporting.unhcr.org/#_ga=2.65960174.1358485730.1521530119-299697664.1509308192

Global Report. UNHCR [online]. 2016, 216 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/gr2016/pdf/Book_GR_2016_ENGLISH_complete.pdf

Holborn, Louise W. International Organizations for Migration of European Nationals and Refugees [online]. 1965, **Vol.20**(No.3), 331-349 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/intj20&i=343>

International Migration Report 2015 [online]. United Nations, 2015, 32 [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf

International Organization for Migration. IOM: The migration agency [online]. 2018a [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.iom.cz/>

International Organization for Migration: Equi Health Final Report [online]. 2017 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://equi-health.eea.iom.int/images/Pubs/D3%20-%20Final%20public%20report.pdf>

IOM je novým členem rodiny organizací systému OSN. United Nations [online]. 2016 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/novy-clen-rodiny-organizaci-systemu-osn-iom/>

IOM Project Handbook [online]. IOM, 2015 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iom_project_handbook_6feb2012.pdf

IOM-EU Cooperation on Migration and Mobility. International Organization for Migration [online]. 2016, 25 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://eea.iom.int/images/Download/IOM-EU%20Cooperation%20Booklet%202015-2016.pdf>

Jang, Jinseop a Jinseop McSparren. Global governance: present and future [online]. 2016 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/palcomms201545>

Jarolímová, Tereza. Současná krize na Ukrajině: dopady na českou migrační politiku. Praha, 2015. 99 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí diplomové práce Mgr. Lucie Gladišová

King, Russell. Atlas lidské migrace. Přeložil Richard OLEHLA. Praha: Mladá fronta, 2008, 192 s. ISBN 978-80-204-1706-0.

Koch, Anne, The Politics and Discourse of Migrant Return: The Role of UNHCR and IOM in the Governance of Return, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2014 Vol. 40, No. 6, 905–923, <http://dx.doi.org/10.1080/1369183X.2013.855073>

Kraus, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A–Ž*. Praha: Academia, 2005. ISBN 8020013512.

Loescher, Gil. UNHCR's Origins and Early History: Agency, Influence, and Power in Global Refugee Policy. *Refuge* [online]. 2017, (1), 11 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://refuge.journals.yorku.ca/index.php/refuge/article/viewFile/40450/36443>

Martiňáková, Lenka. Vnitřně vysídlené osoby jako bezpečnostní hrozba. *Security Outlines* [online]. 2017 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.securityoutlines.cz/vnitrne-vysidlene-osoby-jako-bezpecnostni-hrozba/>

Massey, D., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431-466. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/2938462?casa_token=vvRKrzGo54AAAAA:XmtOS1ruDQLOsplpCF_TVUwi22GUQqjbuCLbKIFDfjcWCm2lFt1xd6tz0OnmW8Uuhn65Q0f9rWa23rAMQL0ViKtmVGa_RGsIFvCpSfmPLAsef3ZBe4rw&seq=20#page_scan_tab_contents

Memorandum of Understanding between the UNHCR and the IOM. UNHCR [online]. Geneva, 1997, 11 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://cms.emergency.unhcr.org/documents/11982/41879/IOM-UNHCR%2C+MoU%2C+1997/7c762718-ae5f-4276-893d-ca2ad7992f9d>

Migrace a problematika uprchlíků. Stálá mise České republiky při Úřadovně OSN a ostatních mezinárodních organizacích v Ženevě [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/mission.geneva/cz/humanitarni_pomoc/migrace_a_problematika_uprchliku/index.html

Migrace a rozvoj. *Rozvojovka* [online]. 5 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: http://www.rozvojovka.cz/download/docs/13_migrace-a-rozvoj.pdf

Migrace. *Demografie* [online]. 2014 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_migrace

Migrant/Migration. UNESCO [online]. [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/migrant/>

Michal P. Garapich (2008) The Migration Industry and Civil Society: Polish Immigrants in the United Kingdom Before and After EU Enlargement, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 34:5, 735-752, DOI: [10.1080/13691830802105970](https://doi.org/10.1080/13691830802105970)

Mishan, E.J a Euston Quah. Cost-Benefit Analysis [online]. 2007 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=8w-AAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=cost+benefit+analysis&ots=9CCwGUc3g-&sig=DWRqGnuT9gCextFDfLzGOHR2Hp4&redir_esc=y#v=onepage&q=cost%20benefit%20analysis&f=false

Missing Migrants [online]. IOM, 2018b [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://missingmigrants.iom.int/>

NGO Committee on Migration [online]. 2018 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://ngo-migration.org/>

Ocásková, K. 2006. Evropská migrace a multikulturní společnost [online]. Brno: Diplomová práce obhájena na Katedře Učitelství pro střední školy/Učitelství základů společenských věd pro střední školy Masarykovy univerzity [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: https://is.muni.cz/auth/th/66198/pedf_m/kopletni_diplomka.pdf

Papuc, Patricia Casandra. UNHCR and non-governmental organizations role and their joint efforts in tackling the european refugee crisis from it's inception until present times. Challenges of The Knowledge Society [online]. 2017, 9 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://search.proquest.com/openview/d7ff22c5fb74ec46786ce119ddb99225/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2036059>

Penninx, Rinnus. Integration: The Role of Communities, Institutions, and the State [online]. 2003 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <https://www.migrationpolicy.org/article/integration-role-communities-institutions-and-state>

Pitaway, Eileen a James THOMSON. A Guide for NGOs to Participating in UNHCR's Annual Consultations with NGOs [online]. 2008 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/49d336774.pdf>

Project Self Help. UNHCR [online]. 2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/project-self-help.html>

Předkládací zpráva pro Parlament České republiky. Poslanecká sněmovna [online]. 2003 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/00/71/00007184.pdf>

Refugee children in Europe dream big in UNHCR project. UNHCR [online]. 2018 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/news/latest/2018/1/5a5366a54/refugee-children-europe-dream-big-unhcr-project.html>

Refugee Protection and Mixed Migration: The 10-Point Plan in action. UNHCR [online]. 2010 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/50a4c2b09.pdf>

Report on PARinAC and Plan of Action 2000. UNHCR [online]. 2000 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3bbc64637.pdf>

Říhová, Marie. Globální přístup k migraci a rozvoji a postoj vybraných mezinárodních organizací [online]. 2011, 25 [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: http://www.iom.cz/files/Kapitola_9._Glob_in_p_stup_k_migraci_a_rozvoji_a_postoj_.pdf

Schenkenberg Van Mierop, Ed. UNHCR and NGOs: Competitors or Companions in Refugee Protection?. In: Migration Policy Institute [online]. 2004 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.migrationpolicy.org/article/unhcr-and-ngos-competitors-or-companions-refugee-protection>

Spener, David. Some Critical Reflections on the Migration Industry Concept [online]. 2009, 42 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://faculty.trinity.edu/dspener/claandestinecrossings/related%20articles/migration%20industry.pdf>

Support for Free Movement of Persons and Migration in West Africa [online]. 2017, 38 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://fmmwestafrica.org/wp-content/uploads/2017/02/en-PI-Baseline-Assessment-Report.pdf>

Terms of reference for external evaluation. PAVE [online]. 2015 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: https://www.iom.int/sites/default/files/vacancy/Consultant_2015_19%20-%20External%20Evaluation_PAVE_FINAL_2.pdf

Thomas Linde; Mixed Migration – A Humanitarian Counterpoint, Refugee Survey Quarterly, Volume 30, Issue 1, 1 March 2011, Pages 89–99, <https://doi.org/10.1093/rsq/hdq044>

Úmluva o právním postavení uprchlíků. Ostrava: Aries, 1993, 94 s. Světové dokumenty, sv. 7. ISBN (Váz.).

Úmluva o právním postavení uprchlíků. OSN [online]. 2015 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>

UNHCR viewpoint: Refugee or migrant – Which is right? UNHCR, 2015. <http://www.unhcr.org/55df0e556.html>.

UNHCR: Strategic partner. Educate a child [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://educateachild.org/our-partners-projects/partner/unhcr>

United Nations High Commissionere for Refugees [online]. [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/cz/155-czo-nasunhcr-v-ceske-republice-html.html>

United Nations High Commissionere for Refugees [online]. 2016 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/cz/234-czo-nashistorie-unhcr-html.html>

United Nations High Commissionere for Refugees [online]. 2016 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/cz/159-czo-nasrizeni-a-organizace-html.html>

United Nations Universal Declaration of Human Rights 1948 [online]. United Nations, 1949 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.jus.uio.no/lm/un.universal.declaration.of.human.rights.1948/portrait.a4.pdf>

United Nations: Informační centrum v Praze [online]., 2015 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>

Weinar, Agnieszka. EU Cooperation Challenges in External Migration Policy [online]. 2011, 30 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/17756/EU-US%20Immigration%20Systems2011_02.pdf?sequence=1***%5Band%5D***isAllowed=y

Wilkinson, Rorden. The global governance reader. New York: Routledge, 2005. ISBN 0415332079.

World Migration Report 2018. International Organization for Migration [online]. 2017, 364 [cit. 2018-03-21]. ISSN 978-92-9068-742-9. Dostupné z: http://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf

Záhorková, Lenka. Mezinárodněprávní ochrana uprchlíků a role UNHCR [online]. Praha, 2010 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/79721>

Zeman, Karel. Metodika pro psaní bakalářských a diplomových prací na Národohospodářské fakultě Vysoké školy ekonomické v Praze [online]. Praha, 2013 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://nf.vse.cz/wp-content/uploads/Methodika-pro-psan%C3%AD-BP-a-DP2.pdf>.